

Waarom nemen daders deel aan bemiddeld contact?

De invloed van afkeuring van de sociale omgeving, bekendheid met het slachtoffer en binding met de sociale omgeving op de intentie tot deelname

Gina van Veldhuijsen

S1503057

Enschede, 2016

Universiteit Twente

Faculteit Behavioural Management and Social Sciences

Psychologie Conflict, Risico en Veiligheid

Eerste beoordelaar: Dr. S. Zebel

Tweede beoordelaar: Dr. E. G. Ufkes

Abstract

Restorative Justice (RJ) has developed in the last decades and is being more implemented internationally. Victim-offender mediation is a form of RJ, and little is known about the motivations of offenders to participate in mediated contact with their victims. Current study investigated possible motives of offenders which affect their intention to participate in victim-offender mediation. The first hypothesis was that disapproval (versus understanding) of the social environment of the offender has a positive effect on their willingness to participate in mediated contact with the victim (*hypothesis 1a*). It was expected that this effect of disapproval applies even stronger for offenders with a stronger bond with their social environment (interaction-effect between disapproval and a strong bond with the social environment, *hypothesis 1b*). In addition, it was expected that if the victim is an acquaintance of the offender, this will lead to a higher intention to participate in victim-offender mediation, compared to when the victim is unknown to the offender (*hypothesis 2*). Finally, it was expected that the intention to participate in mediated contact would be extra strong when the social environment disapproves the offense and the victim is known to the offender (interaction-effect between response social environment and familiarity victim, *hypothesis 3*). Participants (158 Dutch civilians) were exposed to a scenario which was manipulated. The scenario sought the participants to empathize with offenders. An experimental 2 (familiarity victim: known vs. unknown) x 2 (response social environment: disapproval vs. comprehension) between subjects experimental design examined motivations that may play a role in the intention offenders to participate in mediated contact with the victim. According to the scenario that the participants were asked to read, they received money in their bank account by an incorrect transaction and they used this money for a weekend away. This action of the participant (offender) created problems for the sender (the victim). No support was found for the hypotheses. However, additional explorative analyses revealed that the intention to participate in mediated contact increases significantly when the offender is experiencing remorse and there is disapproval from the social environment. Furthermore, a surprising finding was that the intention to participate in mediated contact drops significantly when the expectation of rejection of the social environment is high and the victim is an acquaintance of the offender.

Samenvatting

Herstelrecht (*Restorative Justice*) is de laatste decennia steeds verder ontwikkeld en wordt meer internationaal geïmplementeerd. Slachtoffer-daderbemiddeling is een vorm van herstelrecht en tot op heden is er weinig bekend over de motivaties van daders om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Huidige studie onderzocht eventuele motieven van daders die van invloed zijn op de intentie tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. De eerste hypothese veronderstelde dat afkeuring vanuit de sociale omgeving van de dader (versus begrip) zou leiden tot een hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact bij daders (*hypothese 1a*). Daarbij werd verwacht dat het effect van afkeuring (versus begrip) in versterkte mate zou gelden voor daders met een sterke binding met de sociale omgeving (*hypothese 1b*). Ook werd verwacht dat wanneer het slachtoffer een bekende is van de dader, dit zou leiden tot een hogere intentie tot het aanmelden voor bemiddeld contact, vergeleken met wanneer het slachtoffer een onbekende is van de dader (*hypothese 2*). Tot slot werd verwacht dat de intentie tot aanmelden extra sterk zou zijn als de sociale omgeving van de dader het delict afkeurt en het slachtoffer een bekende is van de dader (*hypothese 3*). Respondenten (158 Nederlandse burgers) werd gevraagd zich in te leven in een scenario dat manipulaties bevatte. Het onderzoek kende een 2 (bekendheid slachtoffer: bekend vs. onbekend) x 2 (reactie sociale omgeving: afkeuring vs. begrip) *between subjects* experimenteel design. Volgens het scenario dat de respondenten lezen, hadden zij geld ontvangen op hun bankrekening door een onjuiste transactie en gebruikten zij dit geld voor een weekend weg. Deze daad van de respondent (dader) veroorzaakte volgens het scenario problemen bij de verzender van het geld (slachtoffer). Er is geen ondersteuning gevonden voor de hypothesen. Explorerende analyses tonen aan dat de intentie tot deelname aan bemiddeld contact significant stijgt als de dader berouw ervaart en de sociale omgeving afkeuring toont. Een tweede en voor zover bekend niet eerder gevonden bevinding, is dat de intentie tot deelname aan bemiddeld contact significant daalt als de dader verwacht dat de sociale omgeving de daad afkeurt en het slachtoffer een bekende was.

Inleiding

Criminaliteit veroorzaakt leed en rechtvaardigheid kan dit leed (deels) genezen (Braithwaite, 2000b; Daniels, 2013; Strang et al., 2006; Van Hoek & Slump, 2011). In het reguliere strafrecht staat de dader centraal. Een rechtszaak focust zich op het aantonen van diens schuld, het bewijzen van het delict dat hij heeft gepleegd en de strafoplegging (Van Hoek & Slump, 2011). Een relatief nieuwe aanvulling op het reguliere strafrecht is *Restorative Justice* (herstelrecht) (Blustein, 2010; Daniels, 2013; Van Hoek & Slump, 2011; Rossner, 2011; Zehr, 2015). Herstelrecht is een theorie van rechtvaardigheid die de nadruk legt op het herstellen van de schade die veroorzaakt is door crimineel gedrag (Zehr, 2015). Herstelrecht is de laatste decennia steeds verder ontwikkeld en wordt gezien als een effectief en populair alternatief op het reguliere rechtssysteem. Herstelrecht tracht de diverse betrokken partijen op een persoonlijke manier direct en actief te betrekken bij het (bemiddelings)proces (Blustein, 2010; Daniels, 2013; Van Hoek & Slump, 2011; Rossner, 2011; Zehr, 2015).

Herstelbemiddeling kan bijdragen aan de emotionele verwerking van het incident bij slachtoffers en schuldverwerking bij daders (Shnabel & Nadler, 2008; SiB, 2013; Van Burik et al., 2010). Bij herstelbemiddeling wordt uitgegaan van het vermogen van slachtoffers en daders om zelf bij te dragen aan herstel van het delict. Er zijn in Nederland verscheidene herstelrechterlijke initiatieven die herstelbemiddeling aanbieden tussen slachtoffers en daders van misdrijven. Stichting Slachtoffer in Beeld (SiB, 2013) is een dergelijk herstelrechterlijk initiatief. SiB biedt de mogelijkheid voor bemiddeld contact tussen slachtoffers, daders en direct betrokkenen. Zowel slachtoffers als daders kunnen zich aanmelden voor bemiddeld contact, evenals familieleden van slachtoffers en daders, nabestaanden van slachtoffers, getuigen van incidenten en mensen die in een publieke functie slachtoffer zijn geworden van een misdrijf (SiB, 2013). In het jaar 2013 is het aantal aanmeldingen bij SiB sterk toegenomen met een groei van zeventien procent ten opzichte van het voorgaande jaar (2012). In 2013 werden er 1759 zaken aangemeld. Het initiatief kwam voor 75 procent vanuit de daders, voor 23 procent vanuit de slachtoffers en voor twee procent vanuit diversen, zoals nabestaanden of getuigen van incidenten (SiB, 2013). Tot op heden is er, voor zover bekend, weinig systematisch empirisch onderzoek gedaan naar de motieven van daders; waarom zij deelnemen aan bemiddeld contact. Dit onderzoek richt zich op factoren die van invloed kunnen zijn op de intentie van daders om bemiddeld contact aan te gaan met slachtoffers en welke invloed reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en bekendheid met het slachtoffer (bekend versus onbekend) hebben op die behoefte tot bemiddeling.

Herstelrecht

Herstelrecht heeft een aantal belangrijke verschillen met het reguliere strafrecht. Er bestaan diverse definities van herstelrecht, maar allemaal hebben ze drie cruciale kenmerken (Van Hoek & Slump, 2011; SiB 2013; Zehr, 2015). Een eerste kenmerk is participatie; herstelrecht wordt gezien als een democratische en participatieve vorm van recht doen (Braithwaite, 2000a; Strang et al., 2006; Van Hoek & Slump, 2011; Zehr, 2015). Herstelrecht is een proces waarbij alle belanghebbenden getroffen door onrecht, een kans hebben om te bespreken hoe zij zijn getroffen door het onrecht en om te beslissen wat gedaan dient te worden om de schade te repareren (Braithwaite, 2000b; Daniels, 2013; SiB, 2013; Van Hoek & Slump, 2011). Er is dan ook sprake van een sterk initiërende en leidende rol voor burgers in de behandeling van het delict. Bij het strafrecht hebben de publiekrechtelijke autoriteiten deze rol. Daarnaast is er bij herstelrecht sprake van een systeembenadering, waarbij de omgeving van beide partijen actief wordt betrokken. Bij het strafrecht is er doorgaans een individuele benadering met focus op de dader (Van Hoek & Slump, 2011). Het tweede kenmerk van herstelrecht is herstel; zowel op materieel als beleavingsniveau. De balans kan worden hersteld door het slachtoffer in de gelegenheid te stellen de dader te confronteren met de gevolgen van diens delict (SiB, 2013; Van Hoek & Slump, 2011; Zehr, 2015). De dader wordt bij dezen in de gelegenheid gesteld om verantwoordelijkheid te nemen voor het gedane onrecht. Het verschil met strafrecht op dit punt is dat de dader verantwoordelijkheid dient te nemen voor het delict, bij het strafrecht beschikt de dader over zwijgrecht en onschuldpresumptie. Oprechtheid van de dader is dan ook een belangrijk onderdeel van herstelrecht (Blustein, 2010; Palermo, 2013; SiB, 2013; van Hoek & Slump, 2011). Het derde kenmerk van herstelrecht is het centraal staan van de emoties, ervaringen en de beleavingswereld van de partijen (Braithwaite, 2000a; SiB, 2013; Strang et al., 2006; Van Hoek & Slump, 2011). Herstelrecht focust op het herstellen van de schade door iets positiefs te doen. Bij strafrecht ligt de nadruk op straffen; leed compenseren door bewust leed toe te voegen (van Hoek & Slump, 2011). Bij herstelrecht is er sprake van een integratie van *shaming* theorieën (Rossner, 2011).

Slachtoffer-daderbemiddeling

Slachtoffer-daderbemiddeling is een vorm van herstelrecht en kent meerdere verschijningsvormen (Braithwaite, 2000b; SiB, 2013; Van Hoek & Slump, 2011). Een bemiddelingstraject dat wordt gestart, kan leiden tot een bemiddeld contact gesprek (Daniels, 2013; SiB, 2013; Van Burik et al., 2010), een excuusbrief, pendelbemiddeling of een Echt

Recht- Conferentie (SiB, 2013; Van Burik et al., 2010). Een slachtoffer-dadergesprek (bemiddeld contact gesprek) is een één op één gesprek onder begeleiding van een bemiddelaar waarbij de bemiddelaar de partijen faciliteert, ondersteunt en zo nodig interventies toepast om beide partijen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen (Daniels, 2013; SiB, 2013; Van Burik et al., 2010). Bemiddeld contact kan geschieden bij elk type delict. Zowel lichte als zware misdrijven, evenzeer bij slachtoffers en daders die elkaar kennen of onbekenden van elkaar zijn en een delict dat recentelijk of lang geleden is geschied (SiB, 2013). Slachtoffer-daderbemiddeling staat in Nederland los van het strafproces en kan op elk gewenst moment plaatsvinden, zowel voor als na het strafproces. Om het proces van dader-slachtofferbemiddeling zo soepel mogelijk te laten verlopen, zijn er een aantal voorwaarden gesteld. Een slachtoffer of dader heeft te allen tijde de mogelijkheid om van bemiddeling af te zien (Blustein, 2010; SiB, 2013). Vrijwilligheid en motivatie van de deelnemers is een essentieel onderdeel van goede bemiddeling (SiB, 2013; Van Burik et al., 2010; Van Hoek, & Slump, 2011). De informatie die wordt besproken tijdens de bemiddeling is vertrouwelijk en de bemiddelaar die het proces begeleidt is neutraal (SiB, 2013).

Slachtoffers en daders kunnen verschillende behoeften hebben na een misdrijf of conflict (Shnabel & Nadler, 2008; SiB, 2013; SimanTov-Nachlieli, Shnabel, & Nadler, 2013; Zehr, 2015). Slachtoffers kunnen gevoelens van machteloosheid, verlies van controle en een afnemend gevoel van zowel competentie, status en eer ervaren (Blustein, 2010; SimanTov-Nachlieli et al., 2013; Strang et al., 2006; Zehr, 2015). SimanTov-Nachlieli et al. (2013) stellen dat slachtofferschap een bedreiging voor de identiteit van het slachtoffer teweeg kan brengen. Een motief van slachtoffers om deel te nemen aan een slachtoffer-dadergesprek kan (deels) afkomstig zijn van de behoefte aan empowerment (Harris, Walgrave, & Braithwaite, 2004; SiB, 2013; SimanTov-Nachlieli et al., 2013; Zehr, 2015) en de motivatie om het gevoel van macht te herstellen (Blustein, 2010; Harris et al., 2004; SimanTov-Nachlieli et al., 2013). Motieven voor deelname aan bemiddeld contact zijn voornamelijk onderzocht vanuit het slachtofferperspectief (SiB, 2013; Strang et al., 2006; Zehr, 2015).

Afkeuring vanuit de sociale omgeving

Volgens Braithwaite (2000b) zijn naasten in de beste positie om schaamte (*shamefulness/shaming*) over te brengen als iemand iets verkeerd heeft gedaan. Daarbij stelt hij dat bijvoorbeeld een rechter zich in een zwakkere positie bevindt om schaamte over te brengen. Mensen geven doorgaans minder om de mening die een rechter over hun heeft, omdat zij geen reden hebben gekregen de rechter te respecteren als een mens. Daarnaast

omdat de kans groot is dat iemand de rechter nooit meer ziet (Braithwaite, 2000b). Braithwaite (2000b) stelt ook dat familie waar iemand van houdt en de vrienden die iemand respecteert, de meeste invloed hebben op daders. Juist omdat deze relaties doorgaans gebaseerd zijn op liefde en respect (Braithwaite, 2000b).

Een dader kan gemotiveerd zijn om eventueel ontstane problemen met de sociale bindingen die zijn ontstaan na het plegen van een delict te herstellen (Braithwaite, 2000b; Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004). Afkeuring (Harris et al., 2004; Hirschi, 2002) en/of *shaming* (Braithwaite, 2000b; Rossner, 2011) vanuit de sociale omgeving van de dader kunnen factoren zijn voor daders betreffende de motivatie (Harris et al., 2004; Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004) om deel te nemen aan bemiddeld contact. Niet enkel zal de intentie tot bemiddeld contact een poging kunnen zijn tot het herstellen van de eigen positie in de sociale omgeving, maar ook van de eigen positie in de maatschappij na een daad die afkeur oproept van de sociale omgeving (Braithwaite, 2000a; Harris et al., 2004; Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004). Verwacht wordt dat afkeuring vanuit de sociale omgeving van een dader (versus begrip) leidt tot een hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact bij daders (H_{1a}).

Binding met sociale omgeving

Vriendschappen en relaties kunnen van invloed zijn op delinquent gedrag (Hirschi, 2002; Sutherland, 1924, 1947). Hirschi (2002) stelt in zijn bindingstheorie dat individuen die sociaal sterk gebonden zijn zich niet snel delinquent gedragen, omdat zij dan het risico lopen deze bindingen te verliezen (Hirschi, 2002). Wanneer individuen weinig tot geen sociale of maatschappelijke banden hebben, of wanneer hun bindingen zelf ook delinquent gedrag vertonen, zijn zij vatbaarder voor het plegen van criminaliteit (Hirschi, 2002; Sutherland, 1924, 1947).

Een andere theorie die betrekking heeft op binding is de differentiële associatietheorie van Sutherland (1924, 1947). Deze gaat er vanuit dat criminele personen door hun netwerk crimineel gedrag leren, waarbij er sprake is van een leerproces in de ontwikkeling van criminaliteit en delinquentie. Dat betekent dat er voldoende sterke relaties (met bijvoorbeeld voorbeeld functies) in iemands netwerk moeten zijn, want leren vindt gemakkelijker plaats in een omgeving met veel sterke relaties (Sutherland, 1924, 1947).

Weinig binding kan leiden tot criminaliteit, maar het plegen van criminaliteit kan derhalve leiden tot problemen met bindingen (Barnes, Carvallo, Brown, & Osterman, 2010; Hirschi, 2002; Sutherland, 1924, 1947). Het plegen van een delict kan ertoe leiden dat de dader problemen ondervindt in affectieve bindingen met belangrijke anderen (Hirschi, 2002;

Kornhauser, 1978; Merton, 1957; Cloward & Ohlin, 1960). Zoals genoemd hechten daders veelal waarde aan wat belangrijke anderen van hun vinden (Braithwaite, 2000b; Sutherland, 1924, 1947) en dit maakt ze beïnvloedbaar door sociale controle (Hirschi, 2002; Sutherland, 1924, 1947; Nugier, Niedenthal, Brauer & Chekroun, 2007). Wanneer sociale controle wordt geuit, kan dit morele emoties van daders versterken (Nugier et al., 2007). Morele emoties drijven mensen om goed te doen (Kroll & Egan, 2004), zorgen ervoor dat iemand zich verantwoordelijk voelt voor zijn daden en kan de persoon motiveren om het goed te maken. Genoegdoening is coöperatief gedrag en werkt de-escalerend (Kennedy & Pronin, 2008). Op basis van deze theorieën wordt er in dit onderzoek een interactie-effect verwacht tussen afkeuring (versus begrip) en binding met de sociale omgeving. Hierbij wordt verwacht dat het effect van afkeuring op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact (zie H_{1a}), in versterkte mate geldt voor daders met een sterke binding met hun sociale omgeving (H_{1b}).

Schaamte en schuld

Het plegen van een delict kan leiden tot schaamte en schuldgevoel (Braithwaite, 2000a; Harris et al., 2004; Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004). Tangney, Stuewig en Hafez (2011) stellen dat schaamte een pijnlijke en verstorende emotie is (Tangney et al., 2011). Als mensen schaamte voelen, voelen ze zich veelal 'klein', waardeloos en machteloos. Beschaamde personen voelen zich ook blootgesteld en hierbij hoeft geen sprake te zijn van een daadwerkelijk waarnemend publiek. Vaak is het de inbeelding hoe het beeld van de 'defecte' zelf overkomt op anderen (Tangney et al., 2011). Mensen die getroffen worden door schaamte kunnen zich genoodzaakt voelen zich te verdedigen. Schuld lijkt per saldo minder verstrend en meer adaptief te zijn dan schaamte. Hoewel het pijnlijk is, is schuld minder overweldigend omdat er specifiek gedrag aan de orde is dat los staat van de zelf. In tegenstelling tot schaamte wat gekoppeld is aan de zelf. Gevoelens van berouw en spijt staan centraal in de fenomenologie van schuld. Bij het ervaren van schuld is iemand geneigd de misdaad te bepeinen, hierbij wensend dat hij zich anders had gedragen (Tangney et al., 2011).

Onderzoek toont consistent aan dat schaamte en schuld leiden tot contrasterende motivaties of actietendensen (Ketelaar & Tung, 2003; Tangney et al., 2011; Tangney, 1996; Wicker, Payne & Morgan 1983). Schaamte motiveert vaak pogingen tot ontkenning, verbergen of ontsnappen aan de schaamte inducerende situatie. Schuldgevoel motiveert vaak herstellende actie als bekentenis, verontschuldiging en/of inspanningen om de schade ongedaan te maken (Tangney et al., 2011). Gezien het hoge percentage aanmeldingen vanuit daders bij SiB, wordt verwacht dat gevoelens van schuld veelal kunnen overheersen. Op basis

hiervan wordt in dit onderzoek verwacht dat wanneer het slachtoffer een bekende is van de dader, dit zal leiden tot een hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact, vergeleken met wanneer het slachtoffer een onbekende is van de dader (H₂).

Psychologische resources

Na een delict kunnen zowel slachtoffers als daders verstoken zijn van bepaalde psychologische *resources* (Shnabel, Nadler, & Dovidio, 2014). Volgens het needs-based model van Shnabel en Nadler (2008) creëert deze deprivatie verschillende emotionele behoeften bij slachtoffers en daders en tot aan deze behoeften wordt voldaan kunnen het belemmeringen vormen voor verzoening tussen beide partijen (Shnabel & Nadler, 2008; Shnabel et al., 2014).

De primaire psychologische *resource* die volgens Shnabel en Nadler (2008) kan worden aangetast bij slachtoffers is hun gevoel van controle (Harris et al., 2004; Shnabel & Nadler, 2008; SimanTov-Nachlieli et al., 2013; Strang et al., 2006). Daders ervaren, in tegenstelling slachtoffers, meer macht en controle tijdens de victimisatie periode (Shnabel & Nadler, 2008; Shnabel et al., 2014; SimanTov-Nachlieli et al., 2013). Een belangrijke psychologische *resource* die kan worden aangetast bij daders is het gevoel van verbondenheid en sociale acceptatie (Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004; Shnabel & Nadler, 2008). Wanneer een dader wordt beschuldigd van het overtreden van de conventionele morele standaarden, of afwijkt van de groepsnormen, kan deze vrezen voor uitsluiting van de morele gemeenschap waartoe hij behoort (Barnes et al., 2010; Hirschi, 2002; Shnabel & Nadler, 2008). Deze angst voor sociale uitsluiting kan de motivatie van een dader om zichzelf als acceptabel te willen zien vergroten (Baumeister, Stillwell, & Wotman, 1990; Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004). Daarnaast kan angst voor uitsluiting ervoor zorgen dat daders behoefte hebben aan empathie en begrip van anderen, met betrekking tot de omstandigheden die de dader dwong om op te treden in een maatschappelijk onaanvaardbare manier (Nadler & Liviatan, 2006). Wanneer daders dit begrip ontvangen kan dit hun publieke morele imago herstellen (Nadler & Liviatan, 2006; Shnabel & Nadler, 2008; Staub, Pearlman, Gubin & Athanase, 2005). Hierdoor kunnen daders weer het gevoel kunnen krijgen dat ze worden gezien als morele individuen (Staub et al., 2005). Tevens kan vergeving door het slachtoffer een verzekering zijn voor de dader dat deze behoort tot de morele gemeenschap waarin hun lidmaatschap in twijfel werd getrokken (Kroll & Egan, 2004; Nadler & Liviatan, 2006; Shnabel & Nadler, 2008). In dit onderzoek wordt verwacht dat de intentie tot aanmelden voor bemiddeld contact hoog is als de sociale

omgeving het delict afkeurt en het slachtoffer een bekende is van de dader, vergeleken met begrip en een onbekend slachtoffer (H₃).

Neutralisatietechnieken

Daders kunnen op verschillende manieren reageren op conflict; dat wil zeggen hun daad en vervolgens hun verhouding met het slachtoffer (Mikula, 2000; Shnabel & Nadler, 2008; Sykes & Matza, 1957). Daders kunnen bijvoorbeeld concessies maken, waarbij ze toegeven dat zij een norm hebben overtreden en verantwoordelijkheid nemen voor hun overtredding. Hierbij worden eventueel excuses gemaakt. Ook kunnen daders de verantwoordelijkheid van hun daad aanvaarden, maar redenen aandragen om hun daad te rechtvaardigen (Baumeister et al., 1990; Mikula, 2000; Scott & Lyman, 1968; Sykes & Matza, 1957). Dergelijke rechtvaardigingen worden ook wel rationalisaties genoemd en zijn een onderdeel van de neutraliseringstheorie van Sykes en Matza (1957). Neutralisaties kunnen volgen op afwijkend gedrag en hebben als doel het individu te beschermen van zelfverwijt en het krijgen van de schuld van anderen na het vertonen van crimineel gedrag (Baumeister et al., 1990; Braithwaite, 2000b; Hirschi, 2002; Nadler & Liviatan, 2006; Sykes & Matza, 1957). Een tweede neutralisatie techniek bij daders is het ontkennen van verantwoordelijkheid of diens laakbaarheid (Baumeister et al., 1990; Harris et al., 2004; Mikula, 2000; Scott & Lyman, 1968; Shnabel & Nadler, 2008; Sykes & Matza, 1957). Het ontkennen van een slachtoffer is ook een neutralisatietechniek (Sykes & Matza, 1957). Hierbij aanvaard de dader de verantwoordelijkheid voor de afwijkende actie(s) en is bereid toe te geven dat dit letsel en schade heeft toegebracht. Echter vindt de dader de daad niet verkeerd gezien de omstandigheden en wordt er geneutraliseerd door te claimen dat de schade een vorm is van rechtmatige vergelding of bestraffing (Sykes & Matza, 1957). Indien het slachtoffer fysiek afwezig of onbekend is, kan het besef van het bestaan van het slachtoffer verzwakt zijn (Baumeister et al., 1990; Sykes & Matza, 1957). Een verminderd besef dat er ook sprake is van een slachtoffer, kan een belangrijke rol spelen in het bepalen of het proces van normen en verwachtingen wordt geactiveerd (Baumeister et al., 1990). In het huidige onderzoek wordt door middel van manipulaties getracht om geïnternaliseerde normen en verwachtingen te activeren. Deze dienen namelijk als gidsen voor het gedrag (Kroll & Egan, 2004).

Methode

Respondenten

In totaal hebben 220 respondenten, Nederlandse burgers, de vragenlijst geopend, waarbij 60

respondenten de lijst niet of onvolledig (minder dan 70 % van de vragenlijst) hebben ingevuld. Twee respondenten zijn uitgesloten omdat zij onder de leeftijdsgrens van 18 jaar zaten; uiteindelijk hebben 158 respondenten de vragenlijst volledig ingevuld (*response rate* = 72%). Aan dit onderzoek hebben 120 vrouwen (76%) en 38 mannen (24%) deelgenomen. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 36,57 ($SD = 12,91$).

De respondenten zijn geworven via de kennissenkring middels Facebook en Whatsapp. Deelname is gebaseerd op *informed consent* en respondenten mochten dan ook te allen tijde stoppen met hun deelname aan het onderzoek, zonder opgaaf van reden. Aan het eind van het onderzoek zijn de respondenten gedebriefd (zie appendix 2). De respondenten maakten met hun deelname kans op een VVV cadeaucheque ter waarde van 15 euro. Hiervoor dienden zij wel hun e-mail adres in te vullen zodat er op deze manier contact gezocht kon worden met de winnaar.

Design

Het onderzoek kende een 2 (bekendheid slachtoffer: bekend versus onbekend) x 2 (reactie sociale omgeving: afkeuring versus begrip) *between subjects* experimenteel design. Vooraf aan de manipulaties werd de onafhankelijke variabele ‘binding met de sociale omgeving’ gemeten.

Onafhankelijke en afhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabele ‘binding met sociale omgeving’ werd gemeten door zes items, die de deelnemers als eerst invulden. Het construct binding is geanalyseerd doormiddel van een factoranalyse die heeft uitgewezen dat er twee onderliggende factoren ten grondslag liggen aan de items. De eerste factor ‘reputatie’ verklaart 40,25 procent van de variantie (4 items, $\alpha = .52$). Deze factor omvat vragen die betrekking hebben op hoeveel waarde de respondent hecht aan zijn of haar reputatie ten aanzien van de sociale omgeving. Een voorbeeld van een item is “ik vind het niet belangrijk wat mijn naasten van mij vinden”. De vragen uit deze factor zijn gemeten met een 5-punts Likerterschaal die varieerde van “geheel oneens” (1 punt) tot “geheel eens” (5 punten). De tweede factor ‘positieve reputatie’ verklaart 19,83 procent van de variantie (2 items, $\alpha = .69$). Deze factor meet in hoeverre respondenten een positieve reputatie bij hun sociale omgeving (naasten) belangrijk achten. Een voorbeeld van een item op deze factor was “ik vind het belangrijk dat mijn naasten me zien als een goed mens”. Deze vragen zijn tevens gemeten met een 5-punts Likerterschaal die varieerde van “geheel oneens” (1 punt) tot “geheel eens” (5 punten). Beide factoren zijn gemeten alvorens de manipulaties zijn getoond.

Bij aanvang van de manipulaties zijn de deelnemers erop geattendeerd dat zij een scenario te lezen zouden krijgen. Hierbij werd hen gevraagd zich zo goed mogelijk in te leven in dit scenario (zie appendix 2). Alle respondenten kregen eenzelfde delict waar zij zich bij in moesten leven:

“Tijdens het controleren van je banksaldo kom je er achter dat er 360 euro is bijgeschreven op je rekening. Dat komt goed uit want het eind van de maand nadert dus je kan het geld goed gebruiken. De afzender van het geld komt je niet direct bekend voor en er staat ook geen verdere informatie bij vermeld. Je besluit af te wachten of er reactie komt en tot die tijd gebruik je het geld voor het geplande weekend weg.”

Bekendheid met het slachtoffer was de eerste manipulatie in de vragenlijst en is gemanipuleerd in de teksten die de respondenten te lezen kregen. In de slachtoffer bekend conditie werd het slachtoffer (mevrouw de Jong) bij haar naam genoemd en werd expliciet genoemd dat de respondent het slachtoffer kent. In de slachtoffer onbekend conditie, werd het slachtoffer niet bij naam genoemd maar aangeduid met de term slachtoffer. Daarnaast werd er in deze conditie expliciet vermeld dat de respondent het slachtoffer niet kende. Afgezien van deze verschillen was de tekst in beide manipulaties zo gelijk mogelijk.

Reactie van de sociale omgeving was de tweede manipulatie in de vragenlijst. De respondenten kregen een afkeurende- of begripvolle reactie van de sociale omgeving te lezen. Respondenten in de afkeuringsmanipulatie lazen de volgende tekst:

“Je vertelt de situatie aan mensen in je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Zij luisteren je verhaal aan en reageren afkeurend op het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze niet hetzelfde zouden doen als zij zomaar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je niet te begrijpen of steunen. Ze geven aan dat ze teleurgesteld zijn in jou.”

In de begrip conditie kregen de respondenten een begripvolle reactie te lezen van de sociale omgeving waarop zij begrip toonden voor de daad:

“Je vertelt de situatie aan mensen uit je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Zij luisteren je verhaal aan, tonen begrip voor het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven

aan dat ze waarschijnlijk hetzelfde zouden doen als zij zomaar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je te begrijpen en steunen.”

Om de werking van de manipulaties te testen, is er een pilot test uitgevoerd. Hieraan hebben 24 respondenten deelgenomen (6 mannen en 18 vrouwen), allen Nederlandse burgers met een gemiddelde leeftijd van 32.72 ($SD = 4.23$). De respondenten zijn willekeurig verdeeld over de manipulaties. De respondenten zijn geworven middels Whatsapp en hebben deelgenomen op basis van *informed consent*. Aan het eind van de pilot zijn de respondenten gedebriefd en bedankt voor hun deelname via een Whatsapp bericht. Zowel de manipulatie bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) als reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) komen overeen met die van het hoofdonderzoek. Tijdens het afnemen van de pilot test is er fout ingetreden waardoor de manipulatie reactie sociale omgeving niet geanalyseerd kon worden. Voor het controleren van de manipulatie bekendheid slachtoffer is er een ANOVA uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat bekendheid slachtoffer een significant effect heeft op het antwoord dat de respondenten geven op de vraag in hoeverre het slachtoffer een bekende was, $F(1, 140) = 48.91, p = .001$. Respondenten gaven significant vaker aan dat het slachtoffer een bekende was in de slachtoffer bekend manipulatie ($M = 2.61, SD = 0.13$) vergeleken met de slachtoffer onbekend manipulatie ($M = 1.93, SD = 0.13$). Er zijn geen significante effecten gevonden van afkeuring en ook geen interactie-effect (tussen reactie sociale omgeving en bekendheid slachtoffer), $F < 3.91, p > .15$.

Bij het construct ‘berouw over daad’ wijst een factoranalyse uit dat de factor die ten grondslag ligt aan deze factoren 68,30 procent van de variantie verklaart. In deze factoranalyse zijn zeven onderliggende factoren opgenomen die samenhangen met dezelfde factor (Eigenwaarde groter dan 1). Berouw over daad (7 items, $\alpha = .92$) is de mate waarin de respondenten hun berouw aangeven over het delict dat zij volgens het scenario hadden gepleegd. De inleidende vraag was “in hoeverre zijn onderstaande gevoelens op jou van toepassing, als het gaat om het onrechtmatig gebruik maken van het geld van het slachtoffer?” waarbij de items onder andere schuld, schaamte en spijt omvatten. Een voorbeeld item is: “Ik zou spijt hebben van mijn daad”. De antwoorden waren gebaseerd op een 5-punts Likterschaal, waarbij de antwoordmogelijkheden varieerden van “geheel oneens” (1 punt) tot “geheel eens” (5 punten).

‘Afkeuring naasten eigen leven’ is gemeten met één vraag: “Als het beschreven scenario (het geld toe-eigenen) daadwerkelijk in je eigen leven zou gebeuren, in hoeverre denk je dat je

naasten het goed- of afkeuren?”. Hierbij is wederom gebruik gemaakt van een 5-punts Likterschaal. De antwoorden varieerden van ‘In mijn eigen leven zouden mijn naasten de daad uit het scenario’: “afkeuren” (1 punt) tot “goedkeuren”(5 punten). Deze vraag had als doel de mate van ervaren afkeuring van de sociale omgeving meten.

De afhankelijke variabele ‘intentie tot deelname aan bemiddeld contact’ werd gemeten aan de hand van één vraag: “In hoeverre zou je willen deelnemen aan bemiddeld contact dat het slachtoffer met jou zou willen hebben?”. Dit was een 5-punts Likterschaal die uiteen liep van “ik wil totaal niet deelnemen” (1 punt) tot “ik zou zeker weten willen deelnemen” (5 punten).

Hierna volgde een open vraag met betrekking tot de intentie tot bemiddeld contact: “zijn er redenen (gevoelens/motivaties) waarom je geen deel zou willen nemen aan een bemiddeld contact gesprek met het slachtoffer?”.

De manipulatie check ‘reactie sociale omgeving’ (afkeuring versus begrip) is gemeten met de stellingen: “Hoe reageerden je naasten volgens het scenario toen jij vertelde wat je had gedaan? Je naasten in het scenario: ...toonden begrip, ...keurden het af”. De antwoordmogelijkheden varieerden van “geheel oneens” (1 punt) tot “geheel eens” (5 punten) op een 5-punts Likterschaal.

De manipulatie check van ‘bekendheid slachtoffer’ (bekend versus onbekend) is gemeten met de vraag: “als je terugdenkt aan het eerder beschreven scenario met het slachtoffer, in hoeverre was het slachtoffer volgens het scenario een bekende voor jou?”. Waarbij respondenten antwoord gaven op de stelling: “Het slachtoffer was voor mij” antwoordmogelijkheden variërend van “een onbekende” (1 punt) tot “een bekende” (5 punten) middels een 5-punts Likterschaal.

Een factoranalyse bij het construct ‘scenariocontrole’ wijst uit dat de factor die ten grondslag ligt aan deze factoren 58,21 procent van de variantie verklaart. In deze factoranalyse zijn drie onderliggende factoren opgenomen die samenhangen met dezelfde factor (Eigenwaarde groter dan 1). ‘Scenariocontrole’ (3 items, $\alpha = .63$) meet de mate waarin respondenten aangeven in hoeverre zij zich konden leven in het scenario. Het is gemeten met drie stellingen: “Ik kon me goed inleven in het scenario dat in dit onderzoek beschreven werd. Ik kan me voorstellen dat ik een vergelijkbare situatie mee zou maken in mijn eigen leven. Ik denk dat een dergelijk scenario in mijn eigen leven kan gebeuren”. De antwoordmogelijkheden varieerden van “zeer me oneens” (1 punt) tot “zeer mee eens” (5 punten) op een 5-punts Likterschaal.

Tot slot volgde een open vraag met betrekking tot feedback over het onderzoek. Hierbij werd het volgende beschreven: “We zouden het waarderen als je nog feedback hebt over deze studie. Als je een reactie wilt geven over het onderwerp van de studie, de studie zelf of het scenario kan je dat hieronder doen.” Dit had als doel om feedback te vergaren betreffende het onderzoek.

Aan het eind van het onderzoek zijn de respondenten bedankt en gedebriefd. Hierbij is het doel van het onderzoek uitgelegd en tevens vermeld dat het scenario fictief was en er gebruikt is van manipulaties. Daarnaast werd er een e-mail adres vermeld waar de respondenten hun vragen en/of opmerkingen naartoe konden zenden. Dit is terug te lezen in Appendix 2.

Resultaten

Allereerst is de invloed van de manipulatie bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) middels een ANOVA getest op de afhankelijke variabelen slachtoffer bekend en afkeuring. Daarna is naar de gemiddelden gekeken van de mate van inleven die respondenten aangaven in de scenariocontrole. Vervolgens is via ANOVA’S onderzocht of reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) een hoofdeffect hebben op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Daaropvolgend zijn er twee interactie-effecten onderzocht waar ‘reputatie’ en ‘positieve reputatie’ als covariaten zijn meegenomen. Hierbij is gekeken naar een mogelijk interactie-effect tussen reactie sociale omgeving en binding sociale omgeving op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Tot slot is er onderzocht of er een interactie-effect aanwezig was tussen reactie sociale omgeving en bekendheid slachtoffer op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Manipulatiecheck bekendheid slachtoffer. Voor het verifiëren van de manipulatie bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) is een ANOVA uitgevoerd. Deze heeft uitgewezen dat de manipulatie bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) significant van invloed is op de antwoorden van de respondenten op de vraag of het slachtoffer een bekende of onbekende is $F(1, 140) = 48,91, p = .001$. Dit hield in dat respondenten in de slachtoffer bekend conditie het slachtoffer ook aanduiden als bekende ($M = 2.60, SD = 0.13$). Ook gold dit andersom, als het slachtoffer volgens de manipulatie een onbekende van de respondenten was, de respondenten dit ook zo aangaven ($M = 1.32, SD = 0.13$). Hieruit kan opgemaakt worden dat de manipulaties werkten. Er is geen significant effect van reactie

sociale omgeving en tevens geen interactie-effect tussen bekendheid slachtoffer en reactie sociale omgeving gevonden, alle $F_s < 3.91$, $p > .10$.

Manipulatiecheck reactie sociale omgeving. Om te controleren of de manipulatie reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) werkte, is er gebruik gemaakt van een ANOVA. Deze analyse heeft uitgewezen dat de manipulatie reactie sociale omgeving significant van invloed is op afkeuring, $F(1, 153) = 27.21$, $p = .001$. Wanneer er sprake was van afkeuring vanuit de sociale omgeving gaven respondenten dit significant vaker aan ($M = 3.33$, $SD = 0.11$) vergeleken met wanneer er sprake was van begrip vanuit de sociale omgeving in de manipulatie ($M = 2.58$, $SD = 0.10$). Er zijn geen significante effecten gevonden van bekendheid slachtoffer en geen interactie-effect tussen reactie sociale omgeving en bekendheid slachtoffer op afkeuring, alle $F_s < 3.90$, $p > .10$.

Scenariocontrole. Om te controleren of de respondenten zich in konden leven in het scenario is er gebruik gemaakt van een scenariocontrole. Gemiddelden tonen aan dat de respondenten zich relatief goed konden inleven in het scenario ($M = 2.94$, $SD = 0.91$).

Reactie sociale omgeving. Verwacht werd dat afkeuring (versus begrip) vanuit de sociale omgeving van een dader een positief effect zou hebben op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact met het slachtoffer. Een ANOVA heeft uitgewezen dat er geen significant hoofdeffect is van afkeuring vanuit de sociale omgeving op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact $F(1, 154) = 0.05$, $p = .830$. Dit houdt in dat er geen significant verschil gevonden is tussen afkeuring en begrip op de bereidheid tot bemiddeld contact. Er is dan ook geen ondersteuning gevonden voor hypothese 1a.

Bekendheid slachtoffer. Bij de tweede hypothese werd verwacht dat als het slachtoffer een bekende is van de dader, dit zal leiden tot een hogere intentie tot het aanmelden voor bemiddeld contact in vergelijking met wanneer het slachtoffer een onbekende is van de dader. Dit is gecontroleerd middels een ANOVA en de resultaten hiervan waren niet significant $F(1, 154) = 1.97$, $p = .162$. Het hoofdeffect van een bekend slachtoffer (versus onbekend) bleek niet significant van invloed te zijn op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Dit houdt in dat er geen significante verschillen zijn tussen bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) betreffende de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Hierbij is hypothese 2 niet bevestigd.

Interactie-effect reactie sociale omgeving en binding met de sociale omgeving op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Hierbij werd verwacht dat afkeuring (versus begrip) van de sociale omgeving een sterker effect had op de intentie tot deelname bij respondenten die een sterkere binding ervaren met hun sociale omgeving. Hierbij werd

gekeken naar de invloed van reputatie en positieve reputatie (tezamen binding) op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Reputatie en positieve reputatie zijn meegenomen als covariaten in de ANOVA; naast de hoofdeffecten van reputatie en positieve reputatie werden ook de interacties hiertussen en de manipulaties (afkeuring versus begrip) getoetst. Er zijn geen significante hoofdeffecten gevonden van reputatie en positieve reputatie op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact, alle $F_s < 3.91$, $p > .10$. Daarnaast zijn er geen significante interactie-effecten gevonden tussen zowel reactie sociale omgeving en positieve reputatie op de intentie tot deelname bemiddeld contact en tussen reactie sociale omgeving en positieve reputatie op de intentie tot bemiddeld contact, alle $F_s < 3.91$, $p > .10$. Afkeuring en een sterke binding met de sociale omgeving had niet significant meer invloed op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact, vergeleken met wanneer er sprake is van begrip- en een minder krachtige binding met de sociale omgeving. Hieruit kan geconcludeerd worden dat hypothese 1b niet bevestigd is en zowel reputatie als positieve reputatie geen significant hoofd- en interactie-effect hebben met de manipulaties op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Interactie-effect reactie sociale omgeving en bekendheid slachtoffer op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Tot slot werd verwacht dat de intentie tot deelname aan bemiddeld contact het grootst is als de sociale omgeving het delict afkeurt en het slachtoffer een bekende was van de dader. Het interactie-effect tussen afkeuring (versus begrip) van sociale omgeving en een bekend slachtoffer (versus onbekend) bleek niet significant van invloed te zijn op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact, $F < 3.91$, $p > .10$. Dit houdt in dat de combinatie van afkeuring vanuit de sociale omgeving en een bekend slachtoffer, volgens deze resultaten niet leidt tot een hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact, vergeleken met begrip van de sociale omgeving en een onbekend slachtoffer. Hierbij is hypothese 3 niet bevestigd.

Exploratieve analyses

Bevindingen uit eerder verschenen literatuur over berouw, schuld en schaamte (zie theoretisch kader *schaamte en schuld*) vormde deels de aanleiding voor deze verdere exploratie. Een tweede aanleiding was dat er geen bevestiging is gevonden voor de hypothesen. Dit heeft ertoe geleid dat er gekeken is naar de invloed van ‘berouw’ en ‘verwachting afkeuring naasten eigen leven’ in combinatie met reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Allereerst is gecontroleerd of de manipulaties bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) van invloed waren op berouw. Dit is geanalyseerd middels een ANOVA en hierbij was het van belang dat de manipulaties geen significant effect hadden op berouw. Vervolgens is effect van de onafhankelijke variabele berouw verder geanalyseerd. Via een ANOVA is gekeken naar de invloed van berouw op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Hierbij is gezocht naar zowel hoofd- als interactie-effecten. Vervolgens is er via een Proces Regressie Analyse gekeken naar moderatie-effect tussen reactie sociale omgeving en berouw op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Effect manipulaties op berouw. Uit de ANOVA is gebleken dat er geen significante hoofdeffecten zijn van bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) op berouw, beide $F < 3.90, p > .10$. Daarnaast zijn er geen significante interactie-effecten gevonden van bekendheid slachtoffer en reactie sociale omgeving op berouw, beide $F < 3.90, p > .10$. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de manipulaties reactie sociale omgeving en bekendheid slachtoffer geen significant (interactie-)effect hebben op berouw. Beide manipulaties worden dan ook meegenomen in de analyses met berouw als onafhankelijke variabele.

Berouw. Vervolgens is er via een ANOVA gezocht naar eventuele hoofdeffecten van berouw op de intentie tot bemiddeld contact. Tevens is gekeken naar interactie-effecten tussen reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en berouw op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Er is gezocht naar een dergelijk interactie-effect om te kijken of berouw van nature een modererende invloed heeft op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. In deze ANOVA zijn de manipulaties reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) meegenomen als onafhankelijke variabelen. Berouw over de daad is meegenomen als covariaat en de intentie tot deelname aan bemiddeld contact als afhankelijke variabele. Uit de ANOVA (zie Tabel 1) is gebleken dat er sprake is van een significant hoofdeffect van reactie sociale omgeving (afkeuring $M = 4.8, SD = 0.15$ versus begrip $M = 5.0, SD = 0.14$) op de intentie tot bemiddeld contact, $F(1, 150) = 5.92, p = .016$. Dit houdt in dat de reactie van de sociale omgeving significant van invloed is op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Tevens is er een significant hoofdeffect gevonden van berouw over de daad op de intentie tot bemiddeld contact, $F(1, 150) = 26.89, p < .001$. Dit houdt in dat hoe hoger mate van berouw, hoe hoger de intentie tot deelname aan bemiddeld contact is. Tot slot is er een significant interactie-effect gevonden tussen de reactie van de sociale omgeving en berouw over de daad op de intentie tot deelname aan bemiddeld

contact $F(1, 150) = 5.36, p = .022$. De richting van het gevonden interactie-effect wordt in de volgende analyse verder onderzocht.

Tabel 1

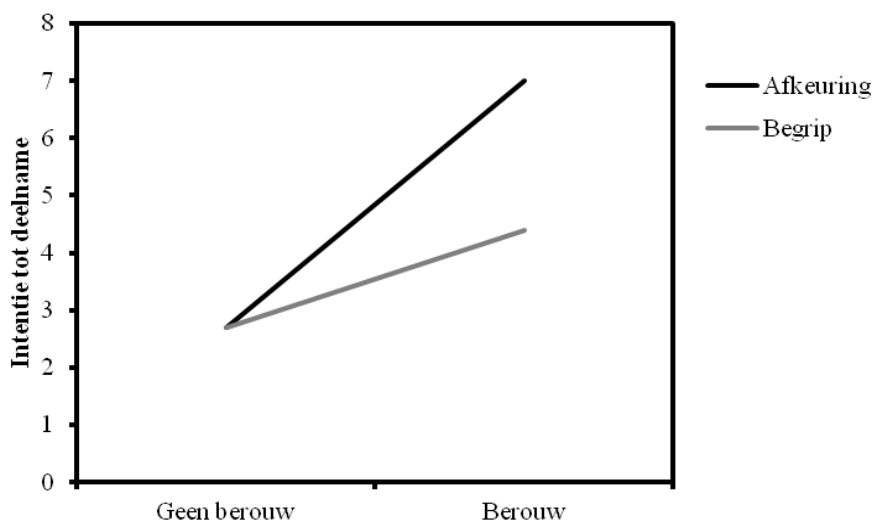
Analyse van de Variantie (ANOVA) op interactie-effecten tussen reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en berouw over de daad op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact

	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bekendheid slachtoffer	1.150	1.05	.308
Reactie sociale omgeving	1.150	5.92	.016**
Berouw	1.150	26.86	.000***
Bekendheid slachtoffer*	1.150	.16	.682
Reactie sociale omgeving			
Reactie sociale omgeving *	1.150	5.36	.022**
Berouw			
Bekendheid slachtoffer *	1.150	1.68	.197
Berouw			

*Noot: * $p = < 0.10$ ** $p = < 0.05$ *** $p = < 0.01$, $N=157$*

Reactie sociale omgeving als moderator. Vervolgens is er gekeken hoe het interactie-effect geduid kan worden. Om die reden is een Proces Regressie Analyse (Hayes model) uitgevoerd met berouw als onafhankelijke variabele en intentie tot deelname als afhankelijke variabele met daarbij reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) als mogelijke moderator voor dit effect. Dit model verklaart een significante proportie van de variantie op intentie tot deelname, $F(3, 153) = 6.63, p < .001, R^2 = .17$. Berouw heeft een significant positief effect op intentie tot deelname, $\beta = .60, t(155) = 4.13, p < .001$. Reactie van de sociale omgeving (afkeuring versus begrip) heeft geen significant effect op intentie tot deelname, $t(155) = -0.82, p = .414$, maar het heeft een marginaal significant effect als moderator tussen berouw en intentie tot deelname aan bemiddeld contact, $\beta = .53, t(155) = 1.80, p = .073$. Het effect van berouw op intentie tot deelname is groter wanneer de omgeving afkeuring toont jegens het gedrag van de dader, $\beta = .87, t(76) = 3.81, p < .001$, ten opzichte van wanneer er begrip werd getoond, $\beta = .34, t(80) = 1.91, p = .060$. Deze bevindingen zijn te zien in Figuur 1. Hieruit blijkt dat berouw een moderator is van reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Wanneer er sprake is van berouw bij de dader en afkeuring van de sociale omgeving, dan is de intentie tot deelname aan bemiddeld contact groter dan wanneer er sprake is van berouw en begrip van de sociale omgeving betreffende het delict. Wanneer er in geringe mate sprake is van berouw, is er in

beide manipulaties (afkeuring en begrip) een lage intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Figuur 1 moderatie effect van berouw op intentie tot deelname aan bemiddeld contact (1-5)

Tot slot is verwachting afkeuring eigen leven verder geanalyseerd. Middels een ANOVA is gecontroleerd of de manipulaties bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) van invloed waren op verwachting afkeuring eigen leven. Vervolgens is de invloed van verwachting afkeuring eigen leven verder onderzocht als onafhankelijke variabele. Aan de hand van een ANOVA is gekeken naar de invloed van verwachting afkeuring eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Hierbij is gekeken naar zowel hoofd- als interactie-effecten. Tot slot is via een Proces Regressie Analyse gekeken naar een moderatie-effect tussen bekendheid slachtoffer en verwachting afkeuring eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Effect manipulaties op verwachting afkeuring eigen leven. Door middel van een ANOVA is er gekeken of de manipulaties bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) effect hadden op verwachting van afkeuring in eigen leven. Dit was het geval bij reactie van de sociale omgeving, $F(1, 140) = 5.63, p = .019$. Dit was niet het geval bij de manipulatie bekendheid slachtoffer en bij de interactie tussen bekendheid slachtoffer en reactie sociale omgeving, beide $F < 3.90, p > .10$.

Verwachting afkeuring eigen leven. Via een ANOVA is gezocht naar een eventueel interactie-effect tussen de manipulatie bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en verwachting afkeuring eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact (zie Tabel 2). Dit is verder onderzocht om te onderzoeken of de verwachting van afkeuring van

naasten in het eigen leven van de respondent van nature een modererende invloed heeft op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. De manipulatie bekendheid slachtoffer als onafhankelijke variabele, verwachting afkeuring naasten eigen leven als covariaat en intentie tot deelname aan bemiddeld contact als afhankelijke variabele. Er is een significant hoofdeffect gevonden van bekendheid slachtoffer (slachtoffer bekend $M = 4.96$, $SD = 0.17$ versus onbekend $M = 4.77$, $SD = 0.16$) op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact $F(1, 137) = 4.05$, $p = .046$. Beide manipulaties hadden een hoge intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Tevens is er een significant hoofdeffect gevonden van verwachting afkeuring eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact $F(1, 137) = 9.10$, $p = .003$. Tot slot is er een marginaal significant interactie-effect gevonden tussen de manipulatie bekendheid slachtoffer en verwachting afkeuring naasten eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact $F(1, 137) = 3.29$, $p = .072$. De richting van deze effecten is verder geanalyseerd middels een Proces Regressie Analyse (Hayes model).

Tabel 2

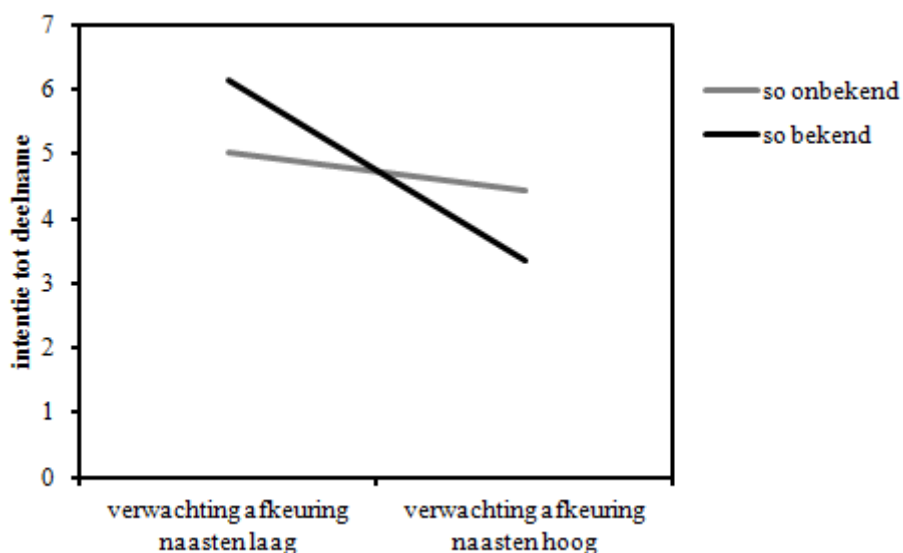
Analyse van de Variantie (ANOVA) op interactie-effecten tussen reactie sociale omgeving en verwachting afkeuring eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact

	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bekendheid slachtoffer	1.137	4.05	.046**
Reactie sociale omgeving	1.137	.21	.642
Verwachting afkeuring	1.137	9.10	.003***
Bekendheid slachtoffer*	1.137	.08	.781
Reactie sociale omgeving			
Reactie sociale omgeving*	1.137	1.13	.290
Verwachting afkeuring			
Bekendheid slachtoffer*	1.137	3.29	.072*
Verwachting afkeuring			

*Noot: * $p < 0.10$ ** $p < 0.05$ *** $p < 0.01$, N=157*

Bekendheid slachtoffer als moderator. Vervolgens is gekeken of er sprake is van een moderatie-effect van bekendheid slachtoffer en verwachting afkeuring naasten eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Hiervoor is een Proces Regressie Analyse (Hayes model) uitgevoerd met verwachting afkeuring naasten eigen leven als onafhankelijke variabele en de intentie tot deelname aan bemiddeld contact als afhankelijke variabele met daarbij bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) als mogelijke moderator voor dit effect. Dit model verklaart een significante proportie van de variantie op intentie tot deelname

bemiddeld contact, $F(3, 140) = 6.42, p < .001, R^2 = .08$. Verwachting afkeuring naasten eigen leven heeft een significant effect op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact, $\beta = -.33, t(142) = -2.69, p = .008$. Er is daarnaast een marginaal significant moderatie effect gevonden tussen bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) en verwachting afkeuring naasten eigen leven op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact, $\beta = -.44, t(142) = -1.80, p = .076$. Het effect is significant wanneer het slachtoffer een bekende van de dader is, $\beta = -.56, t(77) = -3.12, p = .002$. In de slachtoffer bekend manipulatie is de intentie tot deelname kleiner en is er sprake van een moderatie-effect van verwachting van afkeuring naasten eigen leven op bekendheid slachtoffer. Hoe meer de dader (respondent) het slachtoffer als bekende erkent, hoe lager de intentie tot deelname wanneer de dader ook verwacht dat zijn of naar haasten het gedrag afkeuren. Wanneer het slachtoffer een onbekende is, is er geen sprake van een significant moderatie-effect, $\beta = -.12, t(81) = -.73, p = .471$. De analyse is uitgebeeld in Figuur 2. Wanneer er sprake is van een hoge verwachting afkeuring van naasten in het eigen leven en een bekend slachtoffer, daalt de intentie tot deelname aan bemiddeld contact significant vergeleken met wanneer er sprake is van een lage verwachting van afkeuring naasten eigen leven. De intentie tot deelname aan bemiddeld contact wanneer het slachtoffer onbekend is, blijft relatief gelijk bij zowel hoge- als lage verwachting afkeuring naasten in eigen leven.

Figuur 2 moderatie effect van verwachting afkeuring naasten op intentie tot deelname aan bemiddeld contact (1-5)

Discussie

Het doel van dit onderzoek was inzicht geven in de factoren die een rol spelen bij de intentie van daders om zich aan te melden voor bemiddeld contact met het slachtoffer. Verwacht werd dat afkeuring vanuit de sociale omgeving van de dader (versus begrip) een positief effect heeft op de intentie tot bemiddeld contact met het slachtoffer. Hier is geen bevestiging voor gevonden en hiermee is hypothese 1a niet bevestigd. Een mogelijke verklaring hiervoor is een link met de *shaming* theorie van Braithwaite (2000b). Deze theorie stelt dat er twee soorten van *shaming* zijn; enerzijds een *reintegrative shaming* (respectvolle *shaming*) en anderzijds stigmatisatie (respectloze *shaming*). Bij de laatste is er sprake van vernedering van de persoon in kwestie (Braithwaite, 2000b). De manipulatie afkeuring van de sociale omgeving bevat onder andere de volgende zinnen: “... en reageren afkeurend op het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Je naasten geven aan je niet te begrijpen of te steunen. Ze geven aan dat ze teleurgesteld zijn in jou.” Het kan zijn dat dit gevoelens van respectloze *shaming* uitlokt bij daders. Bij de respectloze *shaming* worden zowel de persoon als de daad afgekeurd (Braithwaite, 2000b). Iemand kan op twee manieren omgaan met respectloze *shaming*. Enerzijds is het mogelijk dat er een status probleem ontstaat bij de persoon die afgewezen is (Braithwaite, 2000b) wat kan leiden tot een inter-persoonlijk conflict (Nugier et al., 2007). Daarnaast kan de persoon degene die hem afwijst afwijzen (“omdat jij geen respect voor mij hebt, heb ik geen respect voor jou en de regels die jij waardeert”) (Braithwaite, 2000b). Dit laatste kan ertoe hebben geleid dat daders niet meer openstaan voor bemiddeld contact.

Een tweede verwachting was dat het effect van afkeuring (versus begrip) op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact versterkt werd als de dader een sterke binding heeft met de sociale omgeving. Deze verwachting is niet uitgekomen en hiermee is hypothese 1b niet bevestigd. Braithwaite (2000a), Harris et al. (2004), Hirschi (2002) en Kroll en Egan (2004) stellen dat een dader gemotiveerd kan zijn om eventueel ontstane problemen met de sociale bindingen die zijn ontstaan na het plegen van een delict te herstellen (Braithwaite, 2000a; Harris et al., 2004; Hirschi, 2002; Kroll & Egan, 2004). Het kan zijn dat in dit onderzoek daders trachtten de bindingen te herstellen door middel van het ontkennen van schuld of het toepassen van andere neutralisatietechnieken. Wanneer de sociale omgeving van de dader zelf ook delinquent gedrag vertoont, kan het zijn dat de dader geen problemen ondervindt met zijn bindingen. Herstellen van bindingen zou dan niet nodig zijn en bijkomend niet leiden tot een hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Dit zou tevens van toepassing kunnen zijn als de dader weinig of geen maatschappelijke banden heeft.

Daarnaast is ook hypothese 2 niet bevestigd, er was er geen hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact als het slachtoffer een bekende was van de dader, vergeleken

met wanneer het slachtoffer een onbekende was. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat gevoelens van schaamte overheersten en dit mogelijkwerwijs de actietendensen van daders heeft bepaald. Wat vervolgens eventueel heeft geleid tot het vermijden van verdere schaamte inducerende situaties als het in contact komen met het slachtoffer via bemiddeld contact. Een tweede verklaring hiervoor heeft betrekking op de neutralisatie techniek ‘ontkennen van het slachtoffer’. Sykes en Matza (1957) stellen dat de dader hierbij verantwoordelijkheid neemt voor de afwijkende acties en erkent dat dit schade heeft toegebracht. Echter vindt de dader de daad niet verkeerd gezien de omstandigheden en wordt er geneutraliseerd door te claimen dat de schade een vorm is van rechtmatige vergelding of bestraffing (Sykes & Matza, 1957). Een voorbeeld hiervan is het antwoord van een respondent op de vraag naar motieven waarom hij niet zou willen deelnemen aan bemiddeld contact: “Geen behoefte, van fouten leert iemand!”

Tot slot werd verwacht dat de intentie tot deelname aan bemiddeld contact hoger zou zijn wanneer er sprake is afkeuring van de sociale omgeving (versus begrip) en een bekend slachtoffer (versus onbekend). Ook hypothese 3 is niet ondersteund en de eerdergenoemde verklaringen van neutralisatietechnieken, *shaming*, een sociale omgeving die tevens delinquent gedrag vertoont of weinig sociale bindingen zouden een verklaring kunnen zijn voor het niet optreden van een hogere intentie tot deelname.

Een overall verklaring die mogelijk effect heeft gehad op het niet uitkomen van de hypothesen, is dat reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) op zichzelf staand en tezamen mogelijk niet sterk genoeg van invloed waren om de intentie tot deelname aan bemiddeld contact te verhogen. Het kan zo zijn dat er in ieder geval sprake moet zijn van intrinsieke factoren om de intentie tot deelname aan bemiddeld contact te laten stijgen. Wat suggereert dat extrinsieke factoren alleen niet voldoende zijn. Een tweede verklaring is dat de manipulaties wellicht niet naar wens werkten en de respondenten de situatie niet als echt ervoeren, waarbij er ook geen gevoelens optraden die zouden ontstaan als een dergelijke situatie zich daadwerkelijk voor zou doen.

Bevindingen uit eerder verschenen literatuur over berouw, schuld en schaamte (zie theoretisch kader *schaamte en schuld*) vorm deels de aanleiding voor uitbreiding van het onderzoek. Een tweede aanleiding was dat er geen bevestiging is gevonden voor de hypothesen. Dit heeft de verwachting gewekt dat intrinsieke motieven een belangrijke invloed kunnen hebben op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Verwacht wordt dat extrinsieke factoren op zichzelf staand niet voldoende krachtig zijn om te leiden tot een hoge intentie tot deelname

aan bemiddeld contact. Dit heeft ertoe geleid dat er gekeken is naar de invloed van ‘berouw’ en ‘verwachting afkeuring naasten eigen leven’ in combinatie met reactie sociale omgeving (afkeuring versus begrip) en bekendheid slachtoffer (bekend versus onbekend) op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Wanneer de dader berouw ervaart, is er zowel bij afkeuring als begrip vanuit de sociale omgeving een hoge intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Daarnaast is gevonden dat berouw tezamen met afkeuring vanuit de sociale omgeving leidt tot een grotere intentie tot deelname aan bemiddeld contact, in vergelijking met berouw en begrip vanuit de sociale omgeving. In dit onderzoek is berouw gemeten met vragen die refereerden aan schuld, schaamte en spijt over de daad. Dit komt ten dele overeen met bevindingen van eerder onderzoek van Tangney et al. (2011) waarbij gesteld is dat schuldgevoel herstellende acties als bekentenis, verontschuldiging en/of inspanningen om de schade ongedaan te maken motiveert. Gevoelens van berouw (en spijt) staan centraal in de fenomenologie van schuld (Tangney et al., 2011). Volgens Ketelaar en Tung Au (2003), Tangey, (1996) en Wicker et. al. (1983) zal de dader wanneer er weinig (tot geen) sprake is van schuldgevoel, ook niet snel neigen tot herstellende acties. Echter stellen zij ook dat schaamte vaak pogingen tot ontkenning, verbergen of ontsnappen aan de schaamte inducerende situatie motiveert (Ketelaar & Tung Au, 2003; Tangey, 1996, 2011, Wicker et al., 1983). In dit onderzoek leidden schuld, schaamte en spijt tezamen als berouw tot een hogere intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Dat deze bevinding slechts deels overeen komt met eerder beschreven literatuur, kan bijvoorbeeld komen doordat gevoelens van schuld en spijt tezamen hier sterker zijn dan gevoelens van schaamte bij daders. Mogelijk is het zo dat wanneer deze alle drie aanwezig zijn, herstellende actietendensen sterker zijn dan het willen ontwijken van de schaamte inducerende situatie.

Een tweede bevinding, die voor zover bekend nog niet eerder is gevonden, is dat de intentie tot deelname aan bemiddeld contact sterk daalt als daders verwachten dat hun sociale omgeving het delict afkeurt en het slachtoffer een bekende is van de dader. Wanneer de verwachting van afkeuring vanuit de sociale omgeving laag is en het slachtoffer bekend, is de intentie tot deelname juist zeer hoog. De sterke daling lijkt voort te komen uit de verwachting van afkeuring uit de sociale omgeving. De intentie tot deelname aan bemiddeld contact is relatief gelijk wanneer het slachtoffer een onbekende is, zowel wanneer er sprake is van hoge verwachting afkeuring sociale omgeving of lage verwachting afkeuring. Een verklaring voor deze bevinding is dat verwachting van afkeuring van de sociale omgeving tezamen met een bekend slachtoffer schaamte oproept en niet zo zeer spijt of schuldgevoel, of dat het gevoel

van schaamte hier sterker is dan spijt en/of schuldgevoel. Op de vraag of de respondenten motivaties/gevoelens wilden omschrijven waarom zij geen deel zou willen nemen aan bemiddeld contact, gaven meerdere respondenten schaamte aan als reden. Een respondent gaf het volgende antwoord: “Misschien mij te erg schaam en mijn gezicht niet durf te laten zien. Misschien kent diegene wel vrienden of familie van mij en zouden er verkeerde praatjes de wereld in komen”. Het kan zijn dat schaamte hierbij eventuele gevoelens van spijt en schuld overheerst. Tangney et al. (2011) stellen dat bij schaamte geen sprake hoeft te zijn van een daadwerkelijk waarnemend publiek; vaak is het de inbeelding hoe het beeld van de ‘defecte’ zelf overkomt op anderen (Tangney et al., 2011). Mensen die schaamte voelen kunnen zich gedwongen voelen zich te verdedigen (Ketelaar & Tung Au, 2003; Tangney, 1996; Tangney et al., 2011; Wicker et al., 1983). Een bemiddeld contact (intentie) kan voor een dader aanvoelen als een schaamte inducerende situatie en dit kan een verklaring zijn voor dit gevonden effect.

Het effect van een hoge intentie tot deelname aan bemiddeld contact bij een lage verwachting afkeuring naasten kan wellicht verklaard worden door angst voor uitsluiting van de sociale omgeving waartoe de dader behoort. Nadler en Liviatan (2008) stellen dat deze angst ervoor kan zorgen dat daders behoefte hebben aan empathie en begrip van anderen. Hierbij kunnen zij als excuus aandragen dat de omstandigheden de dader dwongen om op te treden in een maatschappelijk onaanvaardbare manier (Nadler & Liviatan, 2008). In het beschreven delict stond beschreven dat de respondent het geld zelf goed kon gebruiken. Omdat de respondenten verwachtten dat er een lage afkeuring vanuit de sociale omgeving aanwezig was, kan het zijn dat zij (onbewust) dachten dat een dergelijke neutralisatie zou werken. Wanneer daders het gewenste begrip van hun sociale omgeving ontvangen, kan dit hun publieke morele imago herstellen en hierdoor kunnen ze weer het gevoel krijgen dat ze worden gezien als morele individuen (Staub et al., 2005). Daarnaast stellen Shnabel en Nadler (2008) dat vergeving door het slachtoffer een verzekering is voor de dader dat deze behoort tot de morele gemeenschap waarin hun lidmaatschap in twijfel werd getrokken (Shnabel & Nadler, 2008). Deelname aan bemiddeld contact zou het gevoel van verbondenheid en sociale acceptatie kunnen herstellen en verwacht wordt dat dit motieven zijn voor de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Sterktes en zwaktes

Een sterk punt van het onderzoek is dat het gericht is op daders en uitgevoerd is onder burgers. Op deze manier kunnen via manipulaties causale verbanden worden onderzocht; wat leidt bij daders tot een hoge intentie tot deelname aan bemiddeld contact met het slachtoffer

(/slachtoffers). Echter brengen manipulaties het risico met zich mee zoals de mate van inleven en eigen interpretatie van de respondenten aan het scenario (de manipulaties). Het lijkt dat de manipulaties niet zo sterk werkten als gewenst (relatief lage gemiddelden op 5-punts Likertschaal) en dit kan zijn weerslag hebben gehad op het onderzoek. Een aantal (14) respondenten geven expliciet aan in de feedback dat zij moeite hadden met inleven in het scenario.

Binding met de sociale omgeving is gemeten door middel van vragen als in hoeverre ouders belang hechtten aan hoe hun sociale omgeving hun zag. In vervolg onderzoek zou er gebruik gemaakt kunnen worden van expliciete (en impliciete) vragen die daadwerkelijk refereren aan de binding met de sociale omgeving, om zo de lading van binding beter te dekken.

Er is gekozen voor een enkele expliciete vraag voor de intentie tot deelname aan bemiddeld contact (5-punts Likertschaal), de reden hiervoor is om de respondenten niet te veel te beïnvloeden in hun antwoord. Wanneer de vraag herhaaldelijk gesteld zou worden is er de mogelijkheid dat de respondenten zich (meer) bewust worden van het feit dat het een belangrijke vraag is en wellicht eerder geneigd zijn sociaal wenselijk te antwoorden. Dat de vraag nu eenmalig is gesteld, kan er wel toe hebben geleid dat respondenten wellicht in een opwelling antwoordden en dan mogelijk de vraag niet goed overdachten.

Een tweede sterk punt van dit onderzoek is dat een combinatie van intrinsieke- en extrinsieke factoren kan leiden tot een hoge intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Zoals het geval was bij berouw (intrinsiek) en bekendheid slachtoffer (extrinsiek). Vervolg onderzoek zou ook (verwachte) intrinsieke en extrinsieke motivaties kunnen combineren om te onderzoeken wat ouders nou het meest motiveert tot deelname aan bemiddeld contact.

Implicaties

De gevonden resultaten vormen een aanvulling en hopelijk een opzet naar verder onderzoek naar de motieven van ouders om deel te nemen aan bemiddeld contact met slachtoffers. Hier is tot op heden weinig systematisch empirisch onderzoek naar gedaan. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat intrinsieke factoren als 'berouw' en 'verwachting afkeuring naasten eigen leven' sterk van invloed zijn op de intentie tot deelname aan bemiddeld contact. Soms in combinatie met een extrinsieke factor als bekendheid slachtoffer. Deze bevindingen zijn een aanvulling voor de kennis van het werkveld van bijvoorbeeld psychologen, maatschappelijk werkers en organisaties die bemiddeld contact faciliteren. Vervolg onderzoek zou zich onder

andere kunnen richten op zowel intrinsieke- als extrinsieke motivaties die een rol spelen bij de intentie tot het aanmelden voor bemiddeld contact.

Conclusie

Berouw bij daders is een motief om deel te nemen aan bemiddeld contact met het slachtoffer. Wanneer er sprake is van berouw en tevens afkeuring vanuit de sociale omgeving, dan is de intentie tot deelname nog groter. Als een dader verwacht dat er weinig afkeuring is vanuit zijn sociale omgeving met betrekking tot de daad en het slachtoffer een bekende is, dan is de intentie tot deelname aan bemiddeld contact zeer hoog. Dit is tevens het geval bij lage verwachting afkeuring van sociale omgeving en een onbekend slachtoffer. Tot slot is er een voor zover bekend nieuwe ontdekking gedaan; wanneer een dader verwacht dat zijn naasten het gedrag afkeuren en het slachtoffer een bekende is van de dader, dan daalt de intentie tot bemiddeld contact zeer sterk. Dit houdt in dat er nog geen eens sprake hoeft te zijn van daadwerkelijke afkeuring van de sociale omgeving. Slechts de verwachting hiervan is voldoende om de intentie tot bemiddeld contact sterk te laten dalen. Zowel berouw als verwachting van afkeuring van sociale omgeving lijken belangrijke voorspellers voor de intentie tot deelname aan bemiddeld contact.

Referenties

- Barnes, C. D., Carvallo, M., Brown, R. P., & Osterman, L. (2010). Forgiveness and the Need to Belong. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(9), 1148-1160. doi: 10.1177/0146167210378852.
- Baumeister, R. F., Stillwell, A., & Wotman, S. R. (1990). Victim and perpetrator accounts of interpersonal conflict: Autobiographical narratives about anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 994-1005. doi: 10.1037/0022-3514.59.5.994.
- Blustein, J. (2010). Forgiveness, Commemoration, and Restorative Justice: the role of moral emotions. *Metaphilosophy*, 41(4), 582-617. doi: 10.1111/j.1467-9973.2010.01652.x
- Braithwaite, J. (2000a). Repentance Rituals and Restorative Justice. *Journal of Political Philosophy*, 8(1), 115-131. doi: 10.1111/1467-9760.00095.
- Braithwaite, J. (2000b). Shame and criminal justice. *Canadian Journal of Criminology*, 42(3), 281-298.
- CBS. (2016). Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio (indeling) 2016. Retrieved 11-02-2016, 2016.
- Cloward, R. & Ohlin, L. (1960). *Delinquency and opportunity: A theory of delinquent gangs*. Glencoe, IL: Free Press.
- Daniels, Griff. (2013). Restorative justice: Changing the paradigm. *Probation Journal*, 60(3), 302-315. doi: 10.1177/0264550513493370
- Harris, N., Walgrave, L., & Braithwaite, J. (2004). Emotional Dynamics in Restorative Conferences. *Theoretical Criminology*, 8(2), 191-210. doi: 10.1177/1362480604042243.
- Hirschi, T. (2002). *Causes of Delinquency*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Kennedy, K. A., & Pronin, E. (2008). When Disagreement Gets Ugly: Perceptions of Bias and the Escalation of Conflict. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(6), 833-848. doi: 10.1177/0146167208315158.
- Ketelaar, T., Tung Au, W. (2003). The effects of feelings of guilt on the behaviour of uncooperative individuals in repeated sociale bargaining games: An affect-as-information interpretation of the role of emotion in social interaction. *Cognition and Emotion*, 17(3), 429-453. doi: 10.1080/02699930143000662.
- Kornhauser, R. R. (1978). *Social sources of delinquency: An appraisal of analytic models*. Chicago: University of Chicago Press.

- Kroll, J., & Egan, E. (2004). Psychiatry, Moral Worry, and the Moral Emotions. *Journal of Psychiatric Practice*, 10(6), 352-360.
- Merton, R. K. (1957). *Continuities in the Theory of Social Structure and Anomie*. New York: Free Press.
- Mikula, G. W. M. (2000). Justice and Social Conflict. *International Journal of Psychology*, 35(2).
- Nadler, A., & Liviatan, I. (2006). Intergroup Reconciliation: Effects of Adversary's Expressions of Empathy, Responsibility, and Recipients' Trust. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(4), 459-470. doi: 10.1177/0146167205276431.
- Nugier, A., Niedenthal, P. M., Brauer, M., & Chekroun, P. (2007). Moral and angry emotions provoked by informal social control. *Cognition and Emotion*, 21(8), 1699-1720. doi: 10.1080/02699930601124738.
- Palermo, G. B. (2013). Restorative Justice: A More Understanding and Humane Approach to Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(9), 1051-1053. doi: 10.1177/0306624x13495009.
- Rossner, M. (2011). Emotions and Interaction Ritual: A Micro Analysis of Restorative Justice. *British Journal of Criminology*, 51(1), 95-119. doi: 10.1093/bjc/azq075.
- Scott, M. B., & Lyman, S. M. (1968). Accounts. *American Sociological Review*, 33(1), 46-62.
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of personality and social psychology*, 94(1), 116.
- Shnabel, N., Nadler, A., & Dovidio, J. F. (2014). Beyond need satisfaction: Empowering and accepting messages from third parties ineffectively restore trust and consequent reconciliation. *European Journal of Social Psychology*, 44(2), 126-140. doi: 10.1002/ejsp.2002.
- SiB. (2013). Jaarverslag 2012 *Slachtoffer in Beeld*: Slachtoffer in Beeld
- SimanTov-Nachlieli, I., Shnabel, N., & Nadler, A. (2013). Individuals' and groups' motivation to restore their impaired identity dimensions following conflicts: Evidence and implications. *Social Psychology*, 44(2), 129-137. doi: 10.1027/1864-9335/a000148.
- Staub, E., Pearlman L. A., Gubin A., & Athanase, H. (2005). Healing, reconciliation, forgiving and the prevention of violence after genocide or mass killing: An intervention and its experimental evaluation in Rwanda. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 24(3), 297-334.

- Strang, H., Sherman, L., Angel, C. M., Woods, D. J., Bennett, S., Newbury-Birch, D., & Inkpen, N. (2006). Victim Evaluations of Face-to-Face Restorative Justice Conferences: A Quasi-Experimental Analysis. *Journal of Social Issues*, 62(2), 281-306. doi: 10.1111/j.1540-4560.2006.00451.x.
- Sutherland, E. (1924) *Criminology*. Philadelphia: Lippincott.
- Sutherland, E. (1947) *Principles of criminology*. Chicago: Lippincott.
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. *American Sociological Review*, 22(6), 664-670. doi: 10.2307/2089195
- Tangey, J. P. (1996). Conceptual and methodological issues in the assessment of shame and guilt. *Behaviour Research and Therapy*, 34 (9), 741-754.
- Tangney, J. P., Stuewig, J. , & Hafez, L. (2011). Shame, guilt, and remorse: implications for offender populations. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 22(5), 706-723. doi: 10.1080/14789949.2011.617541.
- van Burik, A., Heim, M., Hoogeveen, C, de Jong, B.J., Slump, G.J. , & Vogelvang, B. . (2010). Evaluatie slachtoffer-dadergesprekken: Een onderzoek naar de landelijke implementatie van slachtoffer-dadergesprekken. *Woerden: Adviesbureau van Montfoort*.
- van Hoek, A., & Slump, G.J. (2011). De toepassing van herstelrecht in Nederland: bouwstenen voor een toekomstvisie. *Stichting Restorative Justice Nederland*.
- van Hoek, A., & Slump, G.J. (2011). De toepassing van herstelrecht in Nederland: bouwstenen voor een toekomstvisie: Stichting Restorative Justice Nederland.
- Wicker, F. W., Payne, G. C., Morgan, R. D. (1983). Participant descriptions of guilt and shame. *Motivation and Emotion*, 7 (1), 25-39. doi: 10.1007/BF00992963.
- Zehr, H.(2015). *The Little Book of Restorative Justice: Revised and Updated*. New York: Skyhorse Publishing.

Appendix 1: Pilot onderzoek vragenlijst

Q98. Allereerst hartelijk bedankt voor je deelname aan de Pilot test van mijn onderzoek aan de Universiteit Twente. Deze vragenlijst gaat over bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders van misdrijven (zoals diefstal, inbraak, beroving etc). Het kost ongeveer 3 minuten om de vragen te beantwoorden. Probeer de vragen zo eerlijk en serieus mogelijk te beantwoorden, Er zijn geen "goede" of "foute" antwoorden. De gegevens zullen volledig anoniem en vertrouwelijk behandeld worden. Je mag te allen tijde stoppen met de vragenlijst, zonder opgaaf van reden, wanneer je besluit om toch niet deel te nemen. Mocht je vragen hebben over het onderzoek, dan kunt u mij bereiken via het e-mail adres: masterthese-sib@outlook.com. Indien je de bovenstaande informatie hebt begrepen kun je door gaan door op de knop >> te klikken. Alvast hartelijk bedankt voor je deelname aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Gina van Veldhuijsen.

Ga je akkoord met het invullen van de vragenlijst?

Q0.7 Let op: je krijgt hieronder een scenario te lezen. Probeer u zich zo goed mogelijk in te leven in dit scenario, hier worden zo dadelijk vragen over gesteld. Tijdens het controleren van je banksaldo kom je er achter dat er 360 euro is bijgeschreven op je rekening. Dat komt goed uit want het einde van de maand nadert dus je kan het geld goed gebruiken. De afzender van het geld komt je niet direct bekend voor en er staat ook geen verdere informatie bij vermeld. Je besluit af te wachten of er reactie komt en tot die tijd gebruik je het geld voor het geplande weekendje weg.

Q1.1 Let op: je krijgt hieronder een scenario te lezen. Probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario, hier worden zo dadelijk vragen over gesteld. ... enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan. Het gaat om het bedrag van 360 euro dat op jouw rekening is gestort en niet aan jou toebehoorde. Dit is het geld dat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld blijkt te zijn van de 79-jarige mevrouw de Jong (het slachtoffer), die je kent. Zij is ook degene die de aangifte heeft gedaan. Mevrouw de Jong leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden. Mevrouw de Jong heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft mevrouw de Jong een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die de huurbaas heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen. Mevrouw de Jong wist zich geen raad met de situatie en heeft toen aangifte gedaan. Naar aanleiding van haar verklaring heeft de agent de mogelijkheid tot bemiddeld contact voorgelegd. Dat lijkt mevrouw de Jong een goed idee. De agent legt jou uit wat bemiddeld contact inhoudt: "Bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders wordt gefaciliteerd door de stichting Slachtoffer in Beeld (SiB) en is voor slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan

hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en mevrouw de Jong het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn".

Q1.3 Je vertelt de situatie aan mensen in je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Zij luisteren je verhaal aan en reageren afkeurend op het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze niet hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je niet te begrijpen of te steunen. Ze geven aan dat ze teleurgesteld zijn in jou.

Q2.1 Let op: je krijgt hieronder een scenario te lezen. Probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario, hier worden zo dadelijk vragen over gesteld. ... enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan. Het gaat om het bedrag van 360 euro dat op jouw rekening is gestort en niet aan jou toebehoorde. Dit is het geld dat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld blijkt te zijn van een 79-jarige mevrouw (het slachtoffer), die je niet kent. Zij is ook degene die de aangifte heeft gedaan. De mevrouw leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden. Zij heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft zij een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die de huurbaas heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen. De mevrouw wist zich geen raad met de situatie en heeft toen aangifte gedaan. Naar aanleiding van haar verklaring heeft de agent de mogelijkheid tot bemiddeld contact voorgelegd. Dat lijkt haar een goed idee. De agent legt jou uit wat bemiddeld contact inhoudt: "Bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders wordt gefaciliteerd door de stichting Slachtoffer in Beeld (SiB) en is voor slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en mevrouw de Jong het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn".

Q2.3 Je vertelt de situatie aan mensen in je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Zij luisteren je verhaal aan en reageren afkeurend op het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze niet hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je niet te begrijpen of te steunen. Ze geven aan dat ze teleurgesteld zijn in jou.

Q3.1 Enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan vanwege een bedrag van 360 euro dat per ongeluk op jouw rekening is gestort en je de transactie niet ongedaan hebt gemaakt of hebt aangegeven bij de bank. Dit is het geld wat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld is van de 79 jarige mevrouw de Jong (het slachtoffer), die je kent. Zij leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden.

Mevrouw de Jong heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft mevrouw de Jong een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die hij heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen.

Mevrouw de Jong zou graag met je in contact willen komen om hierover te praten en jouw kant van het verhaal te horen. Ze wist zich geen raad met de situatie en heeft advies gevraagd aan de agent en er is afgesproken dat de agent eerst contact met jou op zou nemen. Hij laat je kennis maken met de mogelijkheid van een bemiddeld contact gesprek tussen jou en mevrouw

de Jong, via Slachtoffer in Beeld. Deze stichting faciliteert vrijwillig bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en mevrouw de Jong het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn.

Q3.3 Timing

Q3.4 Je vertelt je situatie aan mensen uit je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Ze luisteren je verhaal aan en tonen begrip voor het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze waarschijnlijk hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je te begrijpen en te steunen.

Q4.1 Let op: je krijgt hieronder een scenario te lezen. Probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario, hier worden zo dadelijk vragen over gesteld. ... enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan. Het gaat om het bedrag van 360 euro dat op jouw rekening is gestort en niet aan jou toebehoorde. Dit is het geld dat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld blijkt te zijn van een 79-jarige mevrouw (het slachtoffer), die je niet kent. Zij is ook degene die de aangifte heeft gedaan. De mevrouw leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden. Zij heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft zij een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die de huurbaas heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen. De mevrouw wist zich geen raad met de situatie en heeft toen aangifte gedaan. Naar aanleiding van haar verklaring heeft de agent de mogelijkheid tot bemiddeld contact voorgelegd. Dat lijkt haar een goed idee. De agent legt jou uit wat bemiddeld contact inhoudt: "Bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders wordt gefaciliteerd door de stichting Slachtoffer in Beeld (SiB) en is voor slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en mevrouw de Jong het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn".

Q4.3 Je vertelt je situatie aan mensen uit je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Ze luisteren je verhaal aan en tonen begrip voor het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze waarschijnlijk hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je te begrijpen en te steunen.

Q5.1 In hoeverre zijn onderstaande gevoelens op jou van toepassing, als het gaat om het onrechtmatig gebruiken van het geld van het slachtoffer

Ik zou me goed voelen over mezelf (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me schamen voor mijn daad (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou spijt hebben van mijn daad (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me schuldig voelen	☐	☐	☐	☐	☐

voor wat ik heb gedaan (4) Ik zou me schame n tegenov er mijn naasten (5) Ik zou me schuldi g voelen tegenov er mijn naasten (6) Ik zou spijt hebben tegenov er mijn naasten (7)	☐	☐	☐	☐	☐
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q5.4 De volgende stellingen gaan over eventuele motieven voor deelname aan het bemiddeld contact gesprek. Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens of oneens bent. Ik zou willen deelnemen aan bemiddeling met het slachtoffer omdat...

... ik denk dat mijn naasten dit van mij verwachten (1)	☐	☐	☐	☐	☐
... mijn naasten dit ook zouden doen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik me schaam tegenover mijn naasten (3)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik wil laten zien aan mijn naasten dat ik een goed mens ben (4)	☐	☐	☐	☐	☐
... mijn naasten teleurgesteld zijn in mij (5)	☐	☐	☐	☐	☐

Q5.5 De volgende stellingen gaan over eventuele motieven voor deelname aan het bemiddeld contact gesprek. Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens of oneens bent. Ik zou willen deelnemen aan bemiddeling met het slachtoffer omdat...

... ik eventuele vragen van het slachtoffer wil beantwoorden (1)	☐	☐	☐	☐	☐
... mij werd gevraagd om deel te nemen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
...ik het slachtoffer vaker kan tegenkomen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik de schade van het slachtoffer wil vergoeden (4)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik met het slachtoffer wil praten (5)	☐	☐	☐	☐	☐

... het slachtoffer zelf fout is geweest door het geld verkeerd over te maken en ik wil haar hier op wijzen (6)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik wil dat het slachtoffer begrijpt waarom ik het geld heb gebruikt (7)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik spijt wil betuigen aan het slachtoffer (8)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik me schuldig voel (9)	☐	☐	☐	☐	☐
.. ik me schaam (10)	☐	☐	☐	☐	☐
... het slachtoffer dan ziet dat ik geen slecht mens ben	☐	☐	☐	☐	☐

(11)					
------	--	--	--	--	--

Q5.7 In hoeverre zou je willen deelnemen aan bemiddeld contact dat het slachtoffer met jou zou willen hebben? Waarbij 0 staat voor totaal niet en 4 staat voor zeker weten willen deelnemen.

_____ In hoeverre zou je willen deelnemen aan de bemiddeling? (1)

Q6.1 Als je terugdenkt aan het eerder beschreven scenario met het slachtoffer. In hoeverre was het slachtoffer volgens het scenario een bekende voor jou?

_____ Het slachtoffer was voor mij... (1)

Q6.3 Ten slotte willen we je nog een aantal vragen stellen over deelname aan deze studie. We verzoeken je om deze vragen zo eerlijk mogelijk te beantwoorden omdat dit ons helpt de waarde van dit onderzoek beter in te schatten.

Ik kon me goed inleven in het scenario dat in dit onderzoek werd beschreven (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan me voorstellen dat ik een vergelijkbare situatie zal kunnen meemaken in mijn eigen leven (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk niet dat een vergelijkbare situatie zich zal kunnen voordoen in mijn eigen leven	☐	☐	☐	☐	☐

(3)					
-----	--	--	--	--	--

Q6.7 (Optioneel). We zouden het waarderen als je nog feedback hebt over deze studie. Als je een reactie wilt geven over het onderwerp van de studie, de studie zelf, of het scenario kan je dat hieronder doen.

Q97 Hartelijk bedankt voor je deelname! Klik op de knop >> om af te sluiten

Appendix 2: Hoofdonderzoek vragenlijst

Q0.1 Allereerst hartelijk dank voor je deelname aan mijn afstudeeronderzoek aan de Universiteit Twente. Als deelnemer van deze vragenlijst, kan je kans maken op een VVV cadeaucheque t.w.v. 15 euro. Hiervoor is het nodig dat je aan het eind van de vragenlijst je e-mail adres invoert. Uit die aanmeldingen zal er willekeurig een winnaar worden gekozen. Het duurt ongeveer 10 minuten om de vragenlijst in te vullen. De gegevens zullen volledig anoniem en vertrouwelijk behandeld worden. Probeer de vragen zo eerlijk en serieus mogelijk te beantwoorden, Er zijn geen "goede" of "foute" antwoorden. De gegevens zullen volledig anoniem en vertrouwelijk behandeld worden.

Je mag ten alle tijde stoppen met de vragenlijst, zonder opgaaf van reden, wanneer je besluit om toch niet deel te nemen. Mocht je vragen hebben over het onderzoek, dan kunt u mij bereiken via het e-mail adres: masterthese-bmc@outlook.com

Indien je de bovenstaande informatie hebt begrepen kun je door gaan door op de knop >> te klikken.

Alvast hartelijk bedankt voor je deelname aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Gina van Veldhuijsen.

Ga je akkoord met het invullen van de vragenlijst?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nee (2)

Q0.2 Wat is je geslacht?

- ☐ Man (1)
- ☐ Vrouw (2)

Q0.3 Wat is je leeftijd?

Q0.4 Wat is je burgerlijke staat?

- ☐ Alleenstaand (1)
- ☐ thuiswonend (bij ouder(s) / verzorger(s) (2)
- ☐ samenwonend (3)
- ☐ getrouwd (4)
- ☐ gescheiden (5)
- ☐ weduwe / weduwnaar (6)
- ☐ anders,nl: (7) _____

Q0.5 Wat is je hoogst gevolgde opleiding die u heeft afgesloten met een diploma? (Wanneer uw opleiding niet in deze lijst voorkomt, kiest u dan degene die hierbij het beste aansluit)

- ☐ Lagere school (1)
- ☐ Lager beroepsonderwijs (2)
- ☐ Middelbaar beroepsonderwijs of MULO of MAVO (3)
- ☐ Middelbaar algemeen onderwijs (HBS, MMS, HAVO, VWO) (4)
- ☐ Hoger beroepsonderwijs (5)
- ☐ Universitair onderwijs (6)
- ☐ Anders (7)

Q0.6 Geef aan in hoeverre je het eens bent met onderstaande stellingen

De mening van mijn naasten (familie/vrienden /directe omgeving) is belangrijk voor me (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil gezien worden als een goed persoon (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Het maakt me niet uit wat mensen van mijn gedrag vinden (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het niet belangrijk wat mijn naasten van mij vinden (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hecht waarde aan hoe mijn naasten mij zien	☐	☐	☐	☐	☐

(5)					
Ik vind het belangrijk dat mijn naasten me zien als een goed mens (6)	☐	☐	☐	☐	☐

Q0.7 Let op: je krijgt hieronder een scenario te lezen. Probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario en hoe "jij" hier handelt. Over het scenario worden zo dadelijk vragen over gesteld.

Tijdens het controleren van je banksaldo kom je er achter dat er 360 euro is bijgeschreven op je rekening. Dat komt goed uit want het eind van de maand nadert dus je kan het geld goed gebruiken. De afzender van het geld komt je niet direct bekend voor en er staat ook geen verdere informatie bij vermeld. Je besluit af te wachten of er reactie komt en tot die tijd gebruik je het geld voor het geplande weekend weg.

Q0.8 Timing

Q1.1 Let op: hieronder staat het vervolg op het scenario, probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario. Enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan vanwege een bedrag van 360 euro dat per ongeluk op jouw rekening is gestort en je de transactie niet ongedaan hebt gemaakt of hebt aangegeven bij de bank. Dit is het geld wat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld is van de 79 jarige mevrouw de Jong (het slachtoffer), die je kent. Zij leeft van een maandelijks AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden.

Mevrouw de Jong heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft mevrouw de Jong een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die hij heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen.

Mevrouw de Jong zou graag met je in contact willen komen om hierover te praten en jouw kant van het verhaal te horen. Ze wist zich geen raad met de situatie en heeft advies gevraagd aan de agent en er is afgesproken dat de agent eerst contact met jou op zou nemen. Hij laat je kennis maken met de mogelijkheid van een bemiddeld contact gesprek tussen jou en mevrouw de Jong, via Slachtoffer in Beeld. Deze stichting faciliteert vrijwillig bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en mevrouw de Jong het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn.

Q1.2 Timing

Q1.3 Je vertelt de situatie aan mensen in je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Zij luisteren je verhaal aan en

reageren afkeurend op het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze niet hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je niet te begrijpen of te steunen. Ze geven aan dat ze teleurgesteld zijn in jou.

Q2.1 Let op: hieronder staat het vervolg op het scenario, probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario.

Enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan vanwege een bedrag van 360 euro dat per ongeluk op jouw rekening is gestort en je de transactie niet ongedaan hebt gemaakt of hebt aangegeven bij de bank. Dit is het geld wat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld is van het 79 jarige slachtoffer, die je niet kent. Het slachtoffer leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden.

Het slachtoffer heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft mevrouw een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die hij heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen. Het slachtoffer zou graag met je in contact willen komen om hierover te praten en jouw kant van het verhaal te horen. Ze wist zich geen raad met de situatie en heeft advies gevraagd aan de agent en er is afgesproken dat de agent eerst contact met jou op zou nemen. Hij laat je kennis maken met de mogelijkheid van een bemiddeld contact gesprek tussen jou en het slachtoffer, via Slachtoffer in Beeld. Deze stichting faciliteert vrijwillig bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en het slachtoffer het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn.

Q2.2 Timing

Q2.3 Je vertelt de situatie aan mensen in je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Zij luisteren je verhaal aan en reageren afkeurend op het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze niet hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je niet te begrijpen of te steunen. Ze geven aan dat ze teleurgesteld zijn in jou.

Q3.1 Let op: hieronder staat het vervolg op het scenario, probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario.

Enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan vanwege een bedrag van 360 euro dat per ongeluk op jouw rekening is gestort en je de transactie niet ongedaan hebt gemaakt of hebt aangegeven bij de bank. Dit is het geld wat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld is van de 79 jarige mevrouw de Jong (het slachtoffer), die je kent. Zij leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden.

Mevrouw de Jong heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft mevrouw de Jong een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die hij heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen.

Mevrouw de Jong zou graag met je in contact willen komen om hierover te praten en jouw kant van het verhaal te horen. Ze wist zich geen raad met de situatie en heeft advies gevraagd aan de agent en er is afgesproken dat de agent eerst contact met jou op zou nemen. Hij laat je kennis maken met de mogelijkheid van een bemiddeld contact gesprek tussen jou en mevrouw de Jong, via Slachtoffer in Beeld. Deze stichting faciliteert vrijwillig bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en mevrouw de Jong het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn.

Q3.3 Timing

First Click (1)

Last Click (2)

Q3.4 Je vertelt je situatie aan mensen uit je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Ze luisteren je verhaal aan, tonen begrip voor het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze waarschijnlijk hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je te begrijpen en steunen.

Q4.1 Let op: hieronder staat het vervolg op het scenario, probeer je zo goed mogelijk in te leven in dit scenario.

Enkele weken later staat een agent voor je deur, hij legt uit dat er aangifte tegen je is gedaan vanwege een bedrag van 360 euro dat per ongeluk op jouw rekening is gestort en je de transactie niet ongedaan hebt gemaakt of hebt aangegeven bij de bank. Dit is het geld wat je tijdelijk hebt gebruikt voor het weekendje weg. Het geld is van het 79 jarige slachtoffer, die je niet kent. Het slachtoffer leeft van een maandelijkse AOW en komt lastig rond sinds haar echtgenoot één jaar terug is overleden.

slachtoffer heeft per ongeluk jouw rekeningnummer verwisseld met dat van haar huurbaas. Omdat dit geld niet is aangekomen bij de juiste persoon, heeft mevrouw een conflict met zowel haar huisbaas als de deurwaarder die hij heeft gestuurd om zijn geld alsnog te ontvangen.

Het slachtoffer zou graag met je in contact willen komen om hierover te praten en jouw kant van het verhaal te horen. Ze wist zich geen raad met de situatie en heeft advies gevraagd aan de agent en er is afgesproken dat de agent eerst contact met jou op zou nemen. Hij laat je kennis maken met de mogelijkheid van een bemiddeld contact gesprek tussen jou en het slachtoffer, via Slachtoffer in Beeld. Deze stichting faciliteert vrijwillig bemiddeld contact tussen slachtoffers en daders van strafbare feiten die daar behoefte aan hebben. Gedurende een gesprek kan jij jouw kant van het verhaal vertellen en het slachtoffer het hare. Zo'n gesprek is vrijwillig, vertrouwelijk en er zal een onpartijdige bemiddelaar van SiB aanwezig zijn.

Q4.2 Timing

Q4.3 Je vertelt je situatie aan mensen uit je directe omgeving die belangrijk voor je zijn, omdat je niet goed weet wat je aan moet met de situatie. Ze luisteren je verhaal aan, tonen begrip voor het feit dat je andermans geld hebt gebruikt voor jezelf. Ze geven aan dat ze waarschijnlijk hetzelfde zouden doen als zij zo maar geld ontvangen op hun rekening. Je naasten geven aan je te begrijpen en steunen.

Q5.1 In hoeverre zijn onderstaande gevoelens op jou van toepassing, als het gaat om het onrechtmatig gebruiken van het geld van het slachtoffer?

Ik zou me goed voelen over mezelf (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me schamen voor mijn daad (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou spijt hebben van mijn daad (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me schuldig voelen voor wat ik heb gedaan (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me schame	☐	☐	☐	☐	☐

n tegenov er mijn naasten (5)					
Ik zou me schuldi g voelen tegenov er mijn naasten (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou spijt hebben tegenov er mijn naasten (7)	☐	☐	☐	☐	☐

Q5.3 Wat zouden jouw motieven kunnen zijn om een bemiddeld contact gesprek aan te gaan met het slachtoffer?

Q5.4 De volgende stellingen gaan over eventuele motieven voor deelname aan het bemiddeld contact gesprek. Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens of oneens bent. Ik zou willen deelnemen aan bemiddeling met het slachtoffer omdat...

... ik denk dat mijn naasten dit van mij verwachten (1)	☐	☐	☐	☐	☐
... mijn naasten dit ook zouden doen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik me schaam tegenover mijn naasten (3)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik wil laten zien aan mijn naasten dat ik een goed mens ben (4)	☐	☐	☐	☐	☐
... mijn naasten	☐	☐	☐	☐	☐

teleurgesteld zijn in mij (5)					
-------------------------------	--	--	--	--	--

Q5.5 De volgende stellingen gaan over eventuele motieven voor deelname aan het bemiddeld contact gesprek. Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens of oneens bent. Ik zou willen deelnemen aan bemiddeling met het slachtoffer omdat...

... ik eventuele vragen van het slachtoffer wil beantwoorden (1)	☐	☐	☐	☐	☐
... mij werd gevraagd om deel te nemen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
...ik heb slachtoffer vaker kan tegenkomen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik de schade van het slachtoffer wil vergoeden (4)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik met	☐	☐	☐	☐	☐

het slachtoffer wil praten (5)					
... het slachtoffer zelf fout is geweest door het geld verkeerd over te maken en ik wil haar hier op wijzen (6)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik wil dat het slachtoffer begrijpt waarom ik het geld heb gebruikt (7)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik spijt wil betuigen aan het slachtoffer (8)	☐	☐	☐	☐	☐
... ik me schuldig voel (9)	☐	☐	☐	☐	☐
.. ik me schaam (10)	☐	☐	☐	☐	☐
... het	☐	☐	☐	☐	☐

slachtoffer dan ziet dat ik geen slecht mens ben (11)					
--	--	--	--	--	--

Q5.6 Zouden er nog andere redenen (gevoelens/ motivaties) zijn waarom je deel zou nemen aan een bemiddeld contact gesprek met het slachtoffer?

Q5.7 In hoeverre zou je willen deelnemen aan bemiddeld contact dat het slachtoffer met jou zou willen hebben?

Ik wil totaal niet deelnemen:Ik wil zeker weten deelnemen (1)	☐	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q5.8 Zijn er redenen (gevoelens / motivaties) zijn waarom je geen deel zou willen nemen aan een bemiddeld contact gesprek met het slachtoffer?

Q5.9 Hoe reageerden je naasten volgens het scenario toen jij vertelde wat je had gedaan?Je naasten in het scenario...

...toonden begrip (1)	☐	☐	☐	☐	☐
...keurden het af (2)	☐	☐	☐	☐	☐
...reageerd en neutraal (3)	☐	☐	☐	☐	☐

Q6.1 Als je terugdenkt aan het eerder beschreven scenario met het slachtoffer. In hoeverre was het slachtoffer volgens het scenario een bekende voor jou? Het slachtoffer was voor mij...

Een onbekende: Een bekende (1)	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q6.3 Denk even terug aan het scenario en hoe jouw naasten je daar zien. In hoeverre komt het oordeel dat je naasten uit het scenario, overeen met je eigen oordeel over "jouw" handelen in het scenario? Mijn eigen oordeel over mijn daad in het scenario in vergelijking met het oordeel van mijn naasten...

Wijkt sterk af: Komt geheel overen (4)	☐	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q6.4 Nu volgen nog enkele vragen over de reactie van je naasten op jouw gedrag (het toe-eigenen van het geld) in het scenario. In hoeverre...

... was jij het eens met de reactie van jouw naasten in het scenario? (1)	☐	☐	☐	☐	☐
... kun jij	☐	☐	☐	☐	☐

deze reactie begrijpen ? (2)					
... vond jij deze reactie misplaatst ? (3)	☐	☐	☐	☐	☐
... wilde je afstand nemen van hun reactie? (4)	☐	☐	☐	☐	☐

Q6.5 Als het beschreven scenario (het geld toe-eigenen) daadwerkelijk in je eigen leven zou gebeuren, in hoeverre denk je dat je naasten het zouden goed- of afkeuren? In mijn eigen leven zouden mijn naasten de daad uit het scenario...

Afkeuren:Goedkeuren (1)	☐	☐	☐	☐	☐
----------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q6.6 Hoe serieus heb je deelgenomen aan dit onderzoek?

Totaal niet serieus:zeer serieus (1)	☐	☐	☐	☐	☐
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q6.7 Ten slotte willen we je nog een aantal vragen stellen over deelname aan deze studie. We verzoeken je om deze vragen zo eerlijk mogelijk te beantwoorden omdat dit ons helpt de waarde van dit onderzoek beter in te schatten.

Ik kon me goed inleven het scenario dat in dit onderzoek beschreven werd (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan me voorstellen dat ik een vergelijkbare situatie mee zou maken in mijn eigen leven (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk niet dat een dergelijk scenario in mijn eigen leven kan gebeuren (3)	☐	☐	☐	☐	☐

Q6.8 Hoeveel energie heb je in het inleven van het scenario gestopt?

Zeer weinig: Zeer veel (1)	☐	☐	☐	☐	☐
----------------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q6.9 Hoe zorgvuldig heb je de vragen gelezen?

Zeer onzorgvuldig: Zeer zorgvuldig (1)	☐	☐	☐	☐	☐
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Q6.11 We zouden het waarderen als je nog feedback hebt over deze studie. Als je een reactie wilt geven over het onderwerp van de studie, de studie zelf, of het scenario kan je dat hieronder doen.

Q6.12 Beste deelnemer,

Je hebt zojuist deelgenomen aan een onderzoek naar de motivatie van daders om deel te nemen aan een bemiddeld contact gesprek met slachtoffers. Omdat onderzoek onder echte daders voor deze studie niet mogelijk was, is getracht om burgers zich in te laten leven in een "dader situatie" door middel van scenario's. De deelnemers werden verdeeld over vier condities, waarbij er in de scenario's sprake was van of afkeuring of goedkeuring van naasten en in of het slachtoffer een bekende of een onbekende was van de "dader". De scenario's zijn fictief en werden gebruikt als manipulaties in dit onderzoek. Uitleg over het echte doel van de studie kon niet vooraf worden gegeven, gezien dit de manier van antwoorden en inleven in het scenario had kunnen beïnvloeden.

Via verschillende organisaties (zoals Slachtoffer in Beeld) is er de mogelijkheid voor slachtoffers en daders van delicten om met elkaar in contact te komen. Een slachtoffer-dadergesprek is een één-op-één gesprek onder begeleiding van een bemiddelaar, waarbij de bemiddelaar de partijen faciliteert, ondersteunt en zo nodig interventies toepast om beide partijen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen.

Er is tot op heden zeer weinig onderzoek gedaan naar de motieven van daders om deel te nemen aan bemiddeld contact met slachtoffers. Deze studie heeft als doel om meer kennis te vergaren over motieven van daders om deel te nemen aan een bemiddeld contact gesprek.

Mocht je nog vragen en/of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit onderzoek kan je contact opnemen via het e-mail adres: masterthese-bmc@outlook.com

Hartelijk bedankt voor je deelname aan het onderzoek!

Wil je kans maken op de VVV cadeaukaart t.w.v. 15 euro? Vul dan hieronder je e-mail adres in, de winnaar zal een e-mail ontvangen. Klik vervolgens op de knop >> om af te sluiten!